חסידות · האדמו״ר מפיאסצנה

צו וזרוז

רבי קלונימוס קלמיש שפירא מפיאסצנה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

צו וזרוז

רבי קלונימוס קלמיש שפירא מפיאסצנה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/צו-וזרוז/
הקובץ נוצר ב־18 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
פרק ב 5
פרק ג 5
פרק ד 6
פרק ה 10
פרק ו 10
פרק ז 10
פרק ח 11
פרק ט 12
פרק י 12
פרק יא 13
פרק יב 13
פרק יג 13
פרק יד 14
פרק טו 15
פרק טז 15
פרק יז 15
פרק יח 16
פרק יט 16
פרק כ 17
פרק כא 18
פרק כב 18
פרק כג 18
פרק כד 19
פרק כה 19
פרק כו 19
פרק כז 21
פרק כח 22
פרק כט 23
פרק ל 24
פרק לא 27

פרק לב 31
פרק לג 32
פרק לד 33
פרק לה 37

פרק א

מה טוב הי' לו יכלנו לחיות בעולם הזה עכ"פ עוד שבעים שנה אחרי כלות ימי שנותנו. כל ימי שנותינו אנו יגעים לחנך עצמינו, לישר העקמומיות ולגדל גדלויות בקרבנו, ואז בחיים השניים כבר היינו יכולים לחיות חיים מצוחצחים, חיים זכים אף בעולם הזה. אבל אחרי חיים קשים אלו פתאום איננו, כי לקח אותו אלקים.

אמור מעתה, טוב לו לאדם לרשום את כל מחשבותיו. לא לעשות שם בחבר חבור, רק לחרות את עצמו עלי נייר, ולקיים את כל גלגלי הנפש נפילותי' עם עליותי'. וכל עצמותה, צורתה השגתה, וקנינה, שקנתה לה במשך חיי', תעמודנה חי', לחיות חיי נצח בקרב אוכלי' ובולעי', תתפשט דור ותלבש דור[1].

פרק ב

אם רצונך לעבוד את ד' ולהעלות את עצמך מעלה, ולא תעמוד בשנת השבעים לחייך כביום הבר־מצוה שלך. עשה זאת איפא. בכל שנה עשה לך מטרה, צייר בעצמך, אם שמך ראובן למשל, איזה ראובן תהי' בשנה הבאה, מה יהיו השגותיו עבודתו מדותיו וכל תוכנו. והראובן הדמיוני יהי' לך למדה למדוד את עצמך בו, כמה חסר לך עוד להראובן הדמיוני, האם עבודתך ותקון מעשיך, של יום יום יספיקו להשלים את הראובן של השנה הבאה. ואם הגיעה שנה הבאה ומדדת את עצמך ולא הגעת אפילו לקרסולי הראובן של שנה החדשה, יהי' בעיניך שח"ו חי"ו לא הארכת ימים. כי רק הראובן אשר לפני שנה או אשר לפני עשר שנים חי, ולא הראובן של שנה זו. ואברהם זקן בא בימים, אברהם של היום, הי' של היום, ולא האברהם של אתמול.

פרק ג

אם מרגיש אתה שלבך בקרבך נשבר, ודומה לך שכבר נתרככו לבך ורוחך. עוד אל תבטח בך. רק תמהר בעוד מועד לכנס אל לבך לשדד את אדמתך הקשה. התקן את הפצעים, השוה את העקמימיות, והשלך משם את התולעים עם צאתיהם אשר שם קננו. אבל מהר עשה כן. כי אף אם דומה לך שאתה מרגיש הכנעה של תשובה בקרבך, מ"מ יש שכל זה רק מן איזה תאוה אשר נחסרה לך היא, אם הכבוד שאתה מתאוה אליו או תאוה אחרת נחסרה לך, אף אם אין אתה זוכר כי חסרו לך אלה. ואין אתה בטוח בעוד

[1] הגי"ה – היינו כשדור אחד יבלע את עצמות נפשו של המחבר אל קרבו וכהטוב אשר בחניכותי' וקנינותי' יתנהג. וכן דור אחר דור, אז נפש המחבר חי חיי נצח בקרב אוכלי' ובולעי' מתפשטת דור ומתלבשת דור אחר דור.

רגע, כאשר את תאותך שוב תשיג, אם לא תתחזק שבירת לבך כבראשונה, וישוב האבן לסתום את לבך שהי' פתוח לרגע. ושוב יהי' לבך ללב אבן, ערל ואטום מכל צד, ואתה תשאר מבחוץ, תשתוקק לתקן מה בלבך, אבל אוי ואבוי נשארת מבחוץ ללבך ואין לך שום שליטה עליו.

פרק ד

השער נא בנפשך, מה הי' אם עשית את כל אשר עלה בנפשך, במחשבתך, ורצונך, מעודך עד היום הזה. כמה מזוהם מגונה ומכוער הי' אותו האיש בעיני אלקים ואדם. וכל אשרך ועמידתך היא רק על שהבלגת על נפשך ואסרתה לבלי צאת החוצה דרך מעשיך. וא"כ במה נכבדה נפשך, כשהיא לעצמה, מנפש הזדון אשר ג"כ אינו מרשיע עתה, מפני שחזקו עליו שלשלאות השוטרים וסגרוהו בדלתים וצריח. הסתכל נא בנפשך האם באמת לא רמה ערכה, ולא חשובה כל עצמותה מן נפש הזדון הזה אשר מפרכסת לנתק את שלשלאותיו ולהרוס חומה בצורה, למלא את העולם רשע.

ואם הגבהת את עצמך, ועוד תמשול בך לבלתי הפקר את לבך ומוחך לעשותם מצע לנפשך, שתראה בהם דמיונות שוא ותצמיח בהם מחשבות ותאות רעלים וממיתים, וכאשר תעלה איזה מחשבה מדה ותאוה רעה בך, תרדפן באף ותשמידן מכל ככר מוחך ולבך, אשריך וטוב לך. אבל גם בזה עוד לא יצאת ידי חובתך לנפשך, רק את הצו והזרוז הזה, שמע נא. תרפא את נפשך ולא תשתפק לעצור בעדה בלבד.

יש מחלת פצע בהקיבה אשר החולה מקיא את כל אכילתו. ואם אל רופא אליל יבוא, ישתפק בתרופות לעצור את הקיאתו, ואת הפצע לא ירפא. ומה תוצאותיו. המחלה עוממה בקרבו פנימה, הקיא, הדם, והליחה יתרבו, ולעת מצוא בזרם ישתפכו החוצה, ואז יקשה כבר למצא תרופה לו. ואם אל רופא מומחה יבא, יחדור בדעתו אל קיבתו החולה, ואם יזכה מדי תעלה תרופתו לרפאות גם את פצע קיבתו פנימה.

כמו כן ישנם אנשים שמחשבות תאות ומדות מזוהמות רודפתם ר"ל, הן בהקיץ הן בחלום, אפילו אותן מחשבות שלא מצאו קן בלבם, לעת מצא ימלאו את לבם ומוחם. וכמה פעמים שפכו אנשים זקנים את לבם לפני, שאפילו אותם הדברים שאי אפשר להם כבר לעשות מחמת חולשתם, גם כן כמו להכעיס מגרים בהם. ולוא אמרתי לרשום כאן איזה מאורעות כמו אלה תסמר שערת הראש. רק המעשה הנוכחה שלא אצטרך בה לנבל את קונטרסי אני רושם.

כפרי בא אלי, בוכה וצועק, היות כי השיג חולשת הלב, אבל לא על זה בוכה, רק אהא שבכל עת שחולשתו תקפהו, יבוא לו רעיון שיצלם את עצמו ר"ל וייטב לו, וכל כך גדלה מחשבה הרעה עד שהוא צריך כח גדול לעצור את ידיו מלבצע את מחשבתו הרעה.

שקלתי וחקרתי בזקנים אומללים האלה ובכל מהותם, וראיתיו שרבים מהם גם בנעוריהם לא היו רודפי תאוה ומחשבות רעות ח"ו כמו שחשדו הם את עצמם. ואף עתה, רחוקים הם מזה תכלית הריחוק. רק כיון שבכל עבודתם תמיד לטהר את המוח והלב, רק על המוח והלב השגיחו, שלא לתת את הנפש שתפשט את טלפי', במדה ומחשבה רעה על המוח והלב, ולא שורשו את הרע מן הנפש בעצמה. כאמור, עצרו בעד הנפש לבל תוציא ותקיא את סריחתה על המוח והלב, וכל הקיא צואה ומכה טרי', נדחקו ונשארו בנפש כמו שהיו. והי' שמור שם לעת מצוא, עת נחלש כח ממשלתם על עצמם וגם שיבה נזרקה בהם ואי אפשר להם ללחום כל כך נגד נפשם ולעצור בעדה, לכן היא משתרעת על מוחם ולבם, כתאותה.

אף הכפרי עם הארץ כיון שמנערותו שמע מהעכו"ם את מופתיהם השקרים. אף שאין יצה"ר של ע"ז נמצא, אבל כיון שעם הארץ הי', סיפורי הבדאים בקרבו נקלטו, והוא רק ממוחו ולבו גרשם, ובנפשו נשארו לעת מצוא, עת זקנתו ועתה מהתלים ומצחקים הם במוחו ולבו באין מפריע. ובכל שכן בשאר זקנים הנ"ל בתאות אחרות שהיצר הרע שולט ר"ל. וזקן כזה דומה בעיני עצמו ששרף את כל התורה כלה ח"ו, ולא קיים אפילו חק אחד. מכה על לבו ממרט את שערות ראשו צועק ובוכה, הלא בכל ימי חיי אף שידעתי שיום ויום חיי מתקצרים וליומי האחרון אני מתקרב, מכל מקום זאת היתה נחמתי, שכל שאזדקן, יחד עם כחי, גם תאותי והשאור שבעיסה יאפסו. אטהר ואזדכך בכל פעם יותר להתקרב לד', ומה שלא עלה בידי בילדותי אשיג בזקנותי. ועתה מה נעשיתי, מוחי ולבי נעשו סבך של חיות רעות, ומערה לפריצים. רעדה אחזתני והשבץ יחלחלני בזכרי את המנוולים האלה שמסתבכים במוחי וחוטאים בלבי. ומי יערב לי שלא הם ילווני אל בית עולמי, ולקשר של רשעים אלו, את נשמתי ברגע האחרון אפליט. ואחד מזקנים הללו כל כך התמרמר עד שבחייו מאס, וממרירות לבו אמר, לא אחפוץ לחיות חיים מגואלים כאלה, הכזה אני מתקרב לדי להשיב את נפשי לשורשה, בהאיך אנפין אקים קמי מלכי וקדושי.

ואף שאין זה כלל ח"ו על כל אנשים ועל כל זקן, אבל האם אין כל איש ואיש שומר את בריאותו מפני שנמצאים רק יחידים פרטים חולים, מפני שאין כל אחד בטוח שלא

יחלה הוא אם לא ישמור את עצמו במה שבידו לשמרו. כל איש מוכרח לעקור את כל פגימה וכל עשב מר בשורשו מן נפשו לא מן מוחו ולבו בלבד.

ואל תבהל ברוחך להשיבני איך אני דורש ממך לעקור את כל יצרך מלבך, עד שגם הנפש לא תתאוה עוד, מדרגה רמה אשר דוד המלך התפאר בה ואמר ולבי חלל בקרבי, שהרגו ליצר הרע. כי אם תשובה זו בלבך להשיבני, סימן הוא שלא הבנת את דרישת אליך, כי לא עלה על לבי להרהיב עוז בנפשי לבקש ממך גדולות כאלה, ודברי בזה המה רק דברים שתוכל להגיע אליהם, אם ירצה ה', במשל הנ"ל הרופא האליל מסתפק שלא לתת להקיא לצאת חוצה, והמומחה מרפא גם את הפצע אשר בבטנו פנימה. ואף שיודע הוא שאי אפשר למצא תרופה שלא ישוב ויחלה עוד מחלה חדשה, מכל מקום את המחלה זו על כל פנים הוא משרש ומבערה מקרבו. דוד המלך הרגו ליצר הרע שלא ישוב ויסיתהו עוד, לא בעבירה זו ולא באחרת, ואני דורש ממך רק שעל כל פנים ברגע זו שעלה בך תאוה מחשבה ומדה רעה לא תסתפק בזה שתדחפה ותסתירה בקרב נפשך, ותשמח רק על שסגרת את פיך, שלא תצא הקיא, רק תרפא גם את הפצע בנפשך, אף שאפשר ישיב בך רצון או מחשבה לא טובה ח"ו חדשה, השלך את האשפה חוצה אף שישיב ויעלה בך אחר כך אבק וסחי אחרת מחדש.

ומה העצה לזה ואיך מטהרים גם את הנפש. לימוד רב ותחבולות שונות בעבודה נחוצות לזה. ודי ירחם ויזכני להאריך מזה במקום אחר, כאשר עם לבבנו. אבל ראשית כל העצות, ויסוד כל התחבולות היא שבעצמך תדרוש ותחפוש לטכס לך עצה. כי האיש המרגל את נפשו שתהיי נהנה רק מן הצדקה, סופו שמביאה לידי התרשלות ועצלות כזו עד שאפילו עם הנדבות שמקבלת, לא תעשה מאומה ותלאה להשיבו אל פיו. גיבור החיל נעשה רק כשמרגיש במלחמה שאחריות נפשו או גם נפשות של אחרים עליו, ולא יועילו לו עצות ופקודת ראשיו לבדם, אם לא יטכס ולא יחדש גם בעצמו עצות איך להינצל מן הסכנה על פי הדרגים שלמד בדרך חז"ל ורבותינו הקדושים זצ"ל מוכרחים ללכת ולשמור שלא לנטות ח"ו אפילו בחוט השערה ימין ושמאל, ולבקש ולחפור ולחפש ולמצוא גם בעצמינו עצות על פי דבריהם הק' זצ"ל על כל צרה, צרת הנפש אשר לא תבוא, ואז נוכל להיות לגיבורי החיל בצבא ד', לעבוד ולשמש בדברי ודרכי רבותינו הק' זצ"ל, ולא נהיה ח"ו כגיבור לא יוכל להושיע.

אבל לבד מן התחבולות של עבודה אשר עליך להרבות, לעבוד ולפעול בהן עד אשר תזכה לעקור שורש הרע גם מקרב נפשך, תוכל לשמש גם בדרשת חז"ל על הפסוק דאגה בלב איש ישחנה ישיחנה לאחרים. ולא אמרו מה יעשה האחר להקל דאגת המשיח

והמספר, מפני כי הדבור בעצמו גדול כחו להוציא את החרצובות מקרב הנפש ולבלי תת להסתר ולקנן בה שום עקמימיות. וכמו שאמרו מהבעל שם טוב ז"ל על נפשי יצאה בדברו. וכמו שהאיש מרגיש זאת גם בעצמו אם יש לו דאגה וכעס, אז אף כשדומה הוא ששכך כעסו ודאגתו מכל מקום רק מעיניו נסתרה אבל בקרב נפשו הקיא נסתר, והיי אם תוספנה דאגות אלו ותשובנה להסתתר מעיניו בקרב נפשו, תתפרצנה אח"כ לעת מצא כאשר תתמלאה סאתן. וזה יסוד בעלי המרה שחורה שנעצבים פתאום בלא סיבה ממשית. מה שאין כן אם יש לו אוהב ורע והוא מתמרמר לפניו על דאגתו ומקיים בזה דאגה בלב איש ישיחנה לאחרים, מרגיש תיכף שכמו אבן גלל מעל לבו ואת דאגתו מקרב נפשו עקר. והאם יש לך אוהב ורע כאביך שבשמים אשר רמזו חז"ל עליו יתי. הסתר את עצמך בחדר מיוחד אם אפשר לך, ואם לאו הסב פניך אל הקיר, וצייר במחשבתך שאתה עומד לפני כסא כבודו יתי, ושופך לפניו את לבך בשיח ותפילה כפי שעולה על לבך בכל לשון שאתה שומע.

ואם לא הרגלת עוד בכזאת, הנני רושם לך, שיח כזה, למען יהיי לך לדוגמא באיזה אופן לטהר את נפשך בשיח ותפילה ולפלטה אל חיק אביי, ולא לקבוע לך סדר תפילה, באתי. רבונו של עולם, אתה הוצאתני מאין ובראת ויצרת את כל גופי רוחי ונשמתי, ורואה אתה איך גדלה תשוקתי לעמוד לפניך בנפש טהורה וזכה, את רצונך תרגיש, ואת הגיונך תהגה, ובחדרי לבה הוד קולך ישמע. אבל מאוד ידוה לבי בקרבי על גודל עכירתה, הרגשות זרות היא מרגשת, ורצוניות עכירות רוצה. ותחת להיות פעמון זהב להשמיע קולו בבואו אל הקודש, קול איש בליעל להבדיל בה ישמע, ולקראתו היא קמה ומתעוררת. ואפילו בשעה שאני קם ומתחזק, לגרש את כל הרגשה ורצון לא טוב, ולהחריש את קול הבליעל אשר מבצבץ וקורא בו, אז רק מן מוחי ולבי אני מגרשם, ובנפשי הם נשארים.

רבונו של עולם טהור ומטהר, מה מאוד יתמוגג וימס לבי בקרבי בהעלות על דעתי, אשר דרכו של איש אם רק את חצרו ואת ביתו מנקה, את האשפה החוצה יזרוק, ומעל רשותו ירחק.

ואני כשאני בא לטהר את כל עצמי ומהותי ולהשביע בצחצחות את נפשי לכבסה ולטהרה לפני אדון העולמים טהור ומשרתיו טהורים לעילא מכל שמהן וכינויין, רק מעל פני הזוהם מסתתר ואל נפשי פנימה הכל נדחק ונכנס, עד שאני מאוס ומגואל בעיני עצמי מכל אוצר המנוול אשר אגור בתוכיות נפשי, צבתה בטנה ונפחה ירכה עד כדי להתבקע ולשטפני בזרם מים הזדונים לעת מצא חי"ו. וכן עתה נתעוררה בקרבי,

מחשבה [או] תאוה פלונית [טוב לפרשה]. מר לי מאד בידעי שאף שבעזרתך התגברתי ולא נתתי לבצע את פעולותי וזממי, מכל מקום עוד נפשי לא מטוהרה וכפעם בפעם תתראה בקרבי באופנים שונים, פעם בתאוה ופעם במחשבה וכו'. אנא ד' טהר את נפשי עקור את יצרי הרע מעלי, ואת חלק הרע מקרב נפשי תשליך, במקום אשר לא יזכר ולא יפקד ולא יעלה על לבי לעולם לא עתה ולא לעת זקנתי. ובפרט כשתזכה נשמתי למוחין דגדלות, בעת תורה ותפילה וכדומה ותזכה לעלות לפני כסא כבודך, תהי' זכה ונקי' להתלבש בבגדים לבנים של אור המצות ולהיות פורחת לעילא בתשוקין וכסופין ולהתבטל ולהתיחד בד' אחד.

פרק ה

אל יקל בעיניך חטא אשר חטאת רק נגד עצמך. לא עבירה אף לא תאוה של רשות היא, רק נגד עצמך צורתך ואנכיות של קדושה אשר הולדת בך, חטאת. וכעל חטא חמור תדאג עליו תתחרט אף תשוב. וחטאתי נגדי תמיד, רק נגדי חטאתי, ומכל מקום חטא הוא לפני תמיד.

פרק ו

חרטה על כשלון, טובה, רק כששב, אף משלים את התשובה אחרי', ואם לאו, יש לפעמים שעוד מזקת לו. כי טבע האיש שכל הרגשה אי אפשר לה שתאריך בקרבו, וגם הרגשת החרטה ולחץ לבו, בקרבו, כשלא ילבישנה בגוף ולא יקבענה בתשובה בפועל, תחדל. ותחתה עוד ירגיש עונג, עונג על שנתפטר מהרגשת החרטה שעגמה אותו והעיקה את רוחו. והבער הזה באין מבין, עוד יטעה לומר שתענוגו זה עונג נפשו היא ששמחה בתשובתה ומתענגת מטהרתה. מתיפה הוא עוד בזוהמתו ונשאר ר"ל בניוולו, רשעים מלאים חרטות.

פרק ז

כנהר שוטף אשר יזרום ויסחב כל אשר על דרכו ימצא, אף אל תוך חורים וסדקים יחדור וישטוף, כן גם זרם דעות הדור את דעת היחיד ישטוף. יש אשר לא ירגיש היחיד מאומה, ובדעתו ידמה שדעתו אשר מאז איתן גם עתה, אבל באמת עליו יפעלו ועמהם מעט או הרבה יסחב, כעקימתם יתעקם ומן פגעיהם יפגום. לכן בכל אשר תוכל התרחק מהם ומהמונם. אבל בזה לבד מזרם השוטף עוד לא נפתרת ומשטף קצף עוד לא בטחת, כי

האם אפשר לך אף שלא לדבר עם אנשים כלל. ומי הוא אשר יערב לך שבניך וב"ב שאינם מסותרים מן ההמון ושטיפים כמוך, לא יהיו הצנורות אשר ע"י, דלף דעות העולם גם אותך ידלוף. ומי הוא האיש אשר אף מלנשום את אויר העולם הרטוב ומלא דעות העולם, ימנע. חוק חקוק הוא, כי הקול רק עוף השמים יוליכו, והדעות ומחשבות אשר דקים וזכים מן הקול, אף גלי האויר יוליכו, ודרך האף ונקבי' העור אל האדם יכניסו. אי לזאת כמו שאי אפשר להאיש להישאר על מקומו בתוך זרם הנהר בשעה שהוא עומד, בלתי אם הולך הוא או שט ושואף הלאה. בין אם יוכל בין לא יוכל ללכת הלאה נגד הזרם, על מקומו על כל פנים ישאר. כן העומד ומשתפק במדת תורתו חסידתו קדושתו השגתו וכו' אשר לו, אי אפשר לו להישאר ולא להשטף מעט או הרבה בדעות העולם, בלתי אם יאזור את מתניו תמיד בתורתו ועבודתו להוסיף ולעלות, לא ינוח ולא ישקוט, רק אל על יסע. בין אם לעלות יזכה בין לא, בדעות העולם על כל פנים לא ישטוף ובזרמתם לא יתקלקל.

פרק ח

אל תצטדק ביצרך לאמור, מה אעשה כי יצר בי ועלי הוא מתגבר. כיאות הוא לעצל, התבונן נא האם לנוח בעולם, לישן ולהתענג נתנך ד'. להיות עבד לו ואת מלחמתו ללחום במקומך שמוך.

אף אל תשמח ותתפאר בהמיית תאותיך ושאון זוהמות תלעיך אשר בך, לאמר אות היא שמקרובי ד' אני ואת מלחמתו אני לוחם, כי ע"י מלאכו, יצרו, מלחמת קדשו בי גרה. כי מי יערב לך ששליח ד' הוא אשר מתגרה עתה בך, ולא סחי אשפתך שאתה מתגולל בהם תמיד בך מרתיח. גם בשאול שופך המלאך דומה את צאתו על פי האיש לאמר טול מה שבחרת, ואפשר כל חייך מין שאול הוא.

וזה לא האות, אם על הכאה אשר יכך יצרך, פעמים תשיב לו[2] אות הגבור המתגבר בצבא ד' הוא, וגם על יצרך תשמח. אבל אם את מהלומי יצרך המזוהמים בהכנעה תקבל, לא תריע תרועת מלחמה, לא תרגז ולא תנצח, אז לא על נפילתך בלבד תאבל רק גם על יצרך תתאונן ותצער. כי כל עולמך רק שאול היא, פרשך על פניך שפוך, טול מה שבחרת.

[2] ובפרש"י בסנהדרין על ירגיז יצר טוב על יצר הרע שלא בלבד שלא ישמע לו לעבור עבירה רק גם יעשה מצוה כשמפתהו לעבירה.

פרק ט

נפש האדם אוהבת להתרגש, לא של שמחה לבדה רק גם סתם להתרגש אוהבת היא. אף להתרגש בעצב ובכי׳ רוצה היא. אוהב האיש לראות מראות איומות, ולשמוע מעשיות נוראות עד כדי לבכות כדי להתרגש על ידן. חוק וצורך הנפש היא כשאר חקותי׳ וצרכיותי׳. לכן רק האיש שמשלם חקה זה בעבודה ובהתרגשות התורה והתפלה שומר נפשו. מה שאין כן מי שעבודת קדשו בלא התרגשות היא, או שתבקש לה הנפש התרגשות אחרות זולות אף של עברה להשלים חקה, או שסוף כל סוף תחלה אחת ממחלות הנפש מחוסר אחד מצרכיותי׳.

פרק י

כמה מתאונן האדם על עצמו לאמר, אי׳ בחירתי החפשית, ואני כאסור בעבותות החשק וחמדת העולם, עד שכמעט אי אפשר לי למשול על עצמי לבחור, מה לרצות, ומה למאס. אבל דע נא, שלכל בחירה המתחלת רק בהרוצה ולא בזולתו, מוכרח מקודם להיות הבוחר לעצמו, שיהי׳ איש פרטי נבדל לעצמו, והוא אשר יוכל לרצות לעצמו כרצונו. ואם אין האיש, הפרטי, מובדל לעצמו, רק מין לבד, לא שייך בחירה אצלו ולא רצון פרטי. כי מי יבחר, אם זולת חקות הכלל אין כאן מאומה. והסתכל נא בנפשך האם הוצאת אתה את אמיתית עצמך. האם איש פרטי אתה לעצמך, או רק, חלק מן המין, מין האנושי, כהצמח והבהמה, שבכל אישיותם רק חלק המין הם, ורק מה שיש בכולם יש בכל אחד. ובשביל זה גם נטיותם וגם רצונם לא חפשי ולא בהם מתחיל רק בחקות המין סגור ובחוגם חגוג.

ובמה מוציא האדם ומבדיל את עצמו מכל המין. אם בדמות כמות שכלו, כמות רצונו, כמות לבד, שאינה דומה לשל חברו. הלא אף הבהמה וחי׳ מדות כמותן אינן שוות בכל אחד. הילדה כמות כחה רצונה, ואפשר גם כמות דעתה יתירה על כמות הזקנה, ומכל מקום נטיות וחקות המין את כולן מקיפות, לא פרטיות ולא אישיות בוחרות.

מוכרח האיש להבדל במדת איכיותו לעצמו, לא לבד שחקות בני האדם תהליכותיהם מנהגיהם ושיטותיהם לא יאסרוהו מבלי להביט מחוצה להם, ורק דעת לעצמו יהא לו. כי בלא זה לא יהודי אף לא איש הוא. אך שגם עצמית אישיות ודיוקן מיוחד לעצמו יגלה מקרבו. בתורה ועבודה לא מדת כמותו לבד תראה, ששכל במדה רבה לו, רק גם מדת איכיותו יגלה. דרך זה לו בתורה וזה בעבודה. וחידוש הזה בתורה כשיראה, או סדר בעבודה זה כשימצא, יכירו הכל ששל לומד זה ועובד זה המה, כיון שצורה ודיוקן מיוחד

להם. דרך הרמב"ם ז"ל למשל, ניכר בתורה וחכמה לעצמו, ודרך הרמב"ן ז"ל לעצמו. וכל כך למה, מפני שאת עצמו ודיוקן שלו המיוחד לאישיותו המבדלתו מן זולתו, כל אחד ע"י התורה והחכמה גילה.

ולא ארזי לבנון כאלו לבד, רק גם כלנו אנחנו אזובי קיר, את צורתו ודיוקנו המיוחד לו, על כל אחד לגלות. וכפי האישיות ועצמיות המיוחדת לו אשר יגלה, בה בחירתו החפשית לעצמו תהי'.

העלה עצמך מן העולם, וגלה את אישיותך ממין האנושי, ותהי' לאיש בוחר ועובד את ד'.

פרק יא

כשם שהנשמות הערטילאות, מפני העדרת מקום מנוחה להן, במקומות השפלים והמכוערים נכנסות. כן גם באיש חי לא לבד כשעובר עבירה ומכניס את אהבתו ויראתו למקום שפל, נצוצי נשמתו במקומות הסט"א מתלבשות. רק גם באין מוצא להן מקום קדוש ולא מכניסן באהבת ד' תורתו עבודתו, וישראל. באפס מקום, האהבה והיראה שלו שהם נצוצי נשמתו, במקומות הסט"א נכנסים, ואהבה ויראה רעה נעשים. וככל שנשמתו של האיש יותר גדולה, יותר יסתכן, כשלא יעבוד באהבה יראה וכו'. מפני שחלק נשמה יותר גדולה נשארת לו ערטילאי. וכשם שישב ולא עבר עבירה נוטל שכר כאילו עשה מצוה, כן גם ישב ולא עשה מצוה יש לפעמים שנוטל כאילו עשה עבירה ח"ו כנ"ל.

פרק יב

והמכיר את מקומו. הוי עושה ופועל בעולם והענק לו מטובך עד שתמיד מקומך בהעולם יהא ניכר. כי האם מקום האבות הנביאים ושאר הצדיקים זצ"ל גם עתה לא ניכר בעולם. ואיך הי' העולם שמם לו לא הי' בה הבעל שם טוב ז"ל וכו'. והמכיר, החכם מכיר לאחרים את מקומו, ותמיד מקומו בהעולם נראה.

פרק יג

בטח שמעת או ראית בספרים ראיות על מציאת אלקית, לאותם חלושי אמונה, ועיקר ראיותיהם מן העולם הן, בריאתו, חכמתו, ויכולתו, והאם גם לך ראיות העולם נחיצות. הוי ואבוי. האם לא תשמע ולא תראה איך נפשך בטוחה בראייתה את ד' ומדברת אליו בלשון נוכח, אתה ד', הן בתפלתה והן בתשוקתה. כיון שבאמת רואה היא אותו יתי לנגד עיניי. וכשצועקת ממכאוביי לא אירא רע כי אתה עמדי, כאילו כביכול אוחזת היא

בכסא כבודו ושב ורפא לה. וכשכוספת ומשתפכת לפניו, אומרת אנא ד' קרבנו אליך ובטל את עצמי ומהותי בך, כי תשוקתי אליך גדולה.
ומעתה למה לך ראיות מחוץ לעצמך על מציאותו ית', אם נפשך כל כך בטוחה, בראייתה אותו ית'. ושלמה המלך מכריז ואומר חכמות בחוץ תרונה וכו' מי פתי יסור הנה חסר לב, אמרה לו. מי שצריך לחכמת חוץ, להביא ראיות מחוץ לעצמו, מן העולם וכו', פתי וחסר לב הוא, כי אם הי' לו לב אז את הכל מלבו ראה וידע, ולא הי' צריך לחכמה מחוץ ללבו.

פרק יד

רצונך למוד את עצמך ולדעת אם עלית, או ח"ו ירדת במשך שנה או שנתיים שעברו. הסתכל ברצונך, אבל רק ברצונך ולא בברכתך.
כי רק הרצון שהאדם רוצה ועובד ביגיעה לבא לאיזה דבר, רצון נקרא. ואם אינו עובד בו אף אם רוצה הוא אין זה רצון, רק מין ברכת הלב שמברך ומאחל לעצמו להתאשר בזה הדבר. העני למשל, הרוצה שתהי' לו פרנסה רצון הוא, כיון שגם עובד עלי'. אבל הרצון שיש לו שימצא מציאה של אלף אלפים דינרי זהב, זהו רק ברכה שמברך ומאחל לו להתעשר היא, ולא רצון.
הן יש לכל איש ישראל רצון שיהי' צדיק, אבל זהו רק ברכה שמברך לעצמו שישכים בבוקר וימצא את עצמו צדיק, ולא זה רצון. רק המדרגה ומצב קדושה שהאדם רוצה ועובד לבא אלי' זהו רצון באמת.
לכן הרצון הבלתי אמיתי, תמיד יכול להיות גדול הרבה מאוד, ובכל המצבים שהאיש נמצא, יכול רצונו להיות במדה אחת, לדלג ולאחל לו למצא הון רב. או שבין רגע לצדיק מרומם מאוד יעשה. לא כן הוא רצון האמיתי, הרצון אשר עם עבודה. לא מדלג הוא רק צועד, צועד צעד אל מצב ועבודה יותר מרוממה, רק אשר בדעתו והחלטתו להוסיף ובשביל זה כפי מצבו של האיש כך רצונו, אם קטן הוא גם רצונו קטן וכשעולה בעבודתו וכל מצבו, גם רצונו יגדל.
ומעתה אם רוצה אתה להגיי את עצמך, ולמוד את מצבך, הסתכל ברצונך מה רצית לפני שנה או שנתים, ומה תרצה עתה, אם שווים הם, או השתרע ונתגדל רצונך ההוה, וזה האות שגם אתה ב"ה עלית.

פרק טו

אם עלה לך כללים בעבודה ובמוסר, מוטב. ואם לאו, אות היא, או שאין אתה שוקע את עצמך ואת חייך בתורה ומוסר, או ששוטה אתה ואינך מרגיש את כשלונותיך ואת נצחונותיך. כי האיש המשתדל להמשיך את כל חייו לתורה ומוסר, ע"כ מוצא מניעות ועכובים, לא חיצונים בלבד, כעול הפרנסה וכדומה, רק גם בקרבו פנימה, בעצלות נטויות ומדות רעות ר"ל. וכיון שהוא עוסק תמיד בהשתדלות ובמלחמה זו, לפעמים נכשל ולפעמים מנצח, על כרחו יוצא לו כללים, באופן זה ובתחבולה זו מנצח, ובאופן ותחבולה זו נכשל. ומי שאינם עולים בקרבו כללים לעצמו סימן הוא, או שאינו ממשיך את חייו לתורה ומוסר ואינו לוחם, אין לו, לא נצחון ולא כשלון, או שהוא שוטה שאינו מרגיש את עצמו, לא כשלונו ולא נצחונו.

פרק טז

אי אפשר לך לרחק את יצרך בלתי אם גם תשנאהו. לא רצון שלא לאבה לו בלבד תעורר בקרבך, רק גם שנאה אליו על שרוצה לאבדך מב' העולמות, וכעס גדול עליו על שמטשטש את דעתך ולבך, ורק אז יקל לך לכובשו. לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע. רוגז וכעס.

פרק יז

פחד נפל עלי אתמול [בשלש סעודות] כשעלה במחשבתי, מה הי' באם ח"ו הגיע קצי עתה. המשנה אומרת ושוב יום אחד לפני מיתתך, רק לשוב שלא לעשות ולא לחשוב רע, ע"י שמתגבר ע"ע, אפשר בכל יום אף בדמי ימיו אולי ימות למחר. אבל לתקן את עצמו בכל יום שבאמת תטהר הנפש מכל חלי וכתם כמו שיודע ורוצה אני, אי אפשר כ"כ בניקל.

וכשאני מעלה ברעיוני, מה הי' באם הוצרכתי להראות בעולם הקדושה לפני ד' בכתמי נפשי, פחד והשבץ יאחזני. ממש שלא יראתי כ"כ מפני המות ולא דאגתי כ"כ הרבה על חוסר ימים ח"ו, כמו מן ראי' הזאת.

אבל למה בכיתי ויראתי כ"כ להראות דוקא לפניו יתברך שם בעולם העליון בכתמי נפשי, ולא אירא להראות לפניו יתברך גם עתה בהיותי עוד בעולם הזה. ומי יודע אם לא בעט ד' כבר בנפשי וכתמי'. והשליכה אל אחד הפחות הרחק ממנו ח"ו.

אין לי עצה רק לזעוק אל המלך, רבש"ע הצילני מטיט ואל אטבעה ח"ו.

פרק יח

אם לא טעמת עוד את טעמה של תפילה כשהיא נקי' מן בקשת צרכיך. אם לא בכית עוד בספרך שבחי ד', ולא נתפעלת כ"כ עד שתרגיש שבדברך מן ד' ואל ד', דוחקת ויוצאת דרך לבך ומוחך גילוי אלקית שאין אתה משיגה ויודעה. אז בכיותיך שאתה בוכה בעת בקשת צרכיך בלבד, נראות בשמים כמעשה ילדות הבוכה ומבקש שעשועים ואגוזים. עשה זאת איפא, עזוב על שעה על שתים את העולם ושאונה, ערמימיות חכמתה ורצונה אשר בך, והתבודד יחידי. ואם אפשר לך לך היערה, והוי רואה את עצמך ליצור תם פשוט בין יצורי ד'. ויחד עם השמש והירח, הצפרים וכל עצי היער לשיר לפני ד', באת לגלות ולמלא את כל העולם מגדלותו יתברך.

החל נא למשל, להכריז להם ולכל העולם, את אדון עולם וכו' את ידיד נפש וכו' ותראה אם לא תתפרץ נפשך בתפארתה החוצה לקראת מלכה וקונה, שהתקרב כביכול אליך, להקשיב לקול שירתך. ואש של מעלה תוקד בקרבך, אשר רק שטף של דמעות יצילוך וירגיעוך.

אז תבין את בקשת משה רבנו ע"ה שהתפלל סמוך לפטירתו להיות כעוף השמים. לספר ולשיר שירת ד', לפני ד' השתוקק.

פרק יט

ב"ה נכנסתי כבר בשנת הארבעים לימי חיי, ובעוד איזה חדשים אהי' אי"ה בן ארבעים שלמים, זאת אומרת, שכבר יתחילו הימי ירידה שלי, וכבר אתחיל להזדקן.

לבי ירא ויפחד. לא מן הליכות שנותי כ"כ אני מפרכס, כי לכך נוצרתי. רק מן דלות שנותי, שעברו ועוברות בדלות ורקות, בשפלות וקטנות.

הוי בן אדם בן אדם, הימים שלך כבר עברו, ורק כשימי הירידה, היינו הגויעה מתחלת בך, נזכרת לשוב.

והאם עתה כבר בטוח אני בעצמי. וכמה תקופות בחיי עברו כמו כן בתקוה ובהבטחה, ומה הי' סופם, כשלג ביום קציר נמסו ואפסו. גם קודם הבר מצוה, קודם החתונה וכו', הרגשתי מין יראה והתחזקות כזו, ואמרתי אז, כבר מוכרח אני מעתה להיות עבד נאמן לד', בלתי לו לבדו, ומי יודע אם גם עתה כשיאריך ד' את שנותי ואתרגל בשנות הארבעים, כמו אז גם עתה היראה, יחד עם התקוה, תכלינה ותאפסינה ח"ו, אין זכרון לראשונים וגם וכו'.

אבל אל נא אתיאש, עתה בעוד לבי מזדעזע מן שנת הארבעים אשר לנגדי, ומן ראשית הזקנה הקרובה אלי אברי דא לדא נקשין, אנסה להתאזר בכל כחי לקבל עלי, ולהתקשר בו יתברך בקשר של קיימא, וכולי האי ואולי.

ומה אקבל עלי, ללמוד יותר. כמדומני שמה שאפשר לי שלא ללכת בטל אינני הולך בטל. להתרחק מן התאות. אם אין יצרי מרמה אותי, ב"ה אינני משועבד כ"כ לתאוה גופנית ח"ו. ומה חסר לי. פשוט להיות יהודי, חסר לי. דומה אני בעיני כצורת אדם מצוירת, שהכל בה, הגוונים הצורה וכו', רק אחת חסירה, הנשמה חסרה. רבש"ע צופה ומביט כל נעלם, לפניך אתודה ומלפניך אתחנן, מושלך ומרוחק אני ממך ומכל היכליך הרחק מאד, פשוט רוצה אני מעתה להתגייר, ולהיות מעתה יהודי. רבש"ע הושיעני שלא אכלה את שארית שנותי בין חמרי אתני וכלבי. קרב אותי אליך והכניסני היכל לפנים מהיכל, קשור אותי אליך, לעולם ועד מתוך הרחבה.

פרק כ

כמעט שגמרתי בלבי לפני שבועיים שלא להתפלל עוד על אריכות ימים. כי האם אין אריכת ימים כזו של אותו זקן, עונש ועוני.

כל ימיו חסיד הי', וזהיר בעצמו כיתר חבריו החסידים בני גילו, וכשבא לשנת הששים, אחזו יצרו בגרונו והטילהו אל בית הכסא. ממש אל בית הכסא. והי' טבוע והולך שם, לא שנה ולא שנתים, אף כשהי' כבר בן ע"ד וע"ה שנים עוד לא הי' יכול להתגבר ולהתפרש מחטאותיו המגונים ומפשעיו המנוולים ר"ל. ואיך זה עוד טועה הוא להחזיק את עצמו גם עתה לחסיד ישיש. מוזר הוא בעיני. והאם זקנה כזו להיות שקוע בזוהמא וטומאה עד למעלה מראש ר"ל, לאכל חוריו, ולשתות מימי רגליו, חיים תקרא, אשר אליי נקוה, או רקבון בשאול תחתית ודין של צואה רותחת היא, אשר נמאסנה, וכמטחוי קשת ממנה ננוס.

אימה איומה תרעדני ותחלחלני, רבש"ע גם לחיות, גם להזדקן סכנה הוא.

כבר הארכנו מזה במ"א, ומה שאפשר לומר כאן בקיצור, הוא, שכל איש מצב קדושתו וטהרת מדותיו, ברוח הגבורה אשר לו, תלוי, מדה אחת של יצר הרע יכולה להמצא בשני בני אדם, וזה כובשו והשני נכבש ונופל ח"ו. זה שיכול להתאמץ ברוח גבורה ולאמר אדון אני לעצמי כובשו, והשני בלב נובל ונפש כמושה קשה לו להתגבר על כל תאוה קלה ונכשל. איזה גבור הכובש את יצרו, רק גבור ברוח גבורה כובש את יצרו. לכן כאשר מזדקן האדם ורוח גבורתו נחלש, קשה לו יותר להתגבר על יצרו, וכל עמידתו היא, שגם

יצרו נחלש אז עם חולשת גופו. אבל אם יש אומלל, אשר בחולשת גופו, יצרו לא נחלש, ולא תיקן את יצרו בבחרותו, מסוכן הוא בזקנותו ליפול, יותר מאשר בשחרותו.
לכן כמו שלא די לו להאיש להתנהג בלבד בחסידות, רק שיעשה גם הוא חסיד, ולא שיתנהג לבד בקדושה רק שגם הוא יתקדש, כמו שצונו קדושנו והתקדשתם [וגם] והייתם קדושים, כן גם לא די לו להתגבר בלבד על יצרו רק גם להעשות גבור. להיות אדון על עצמו ולבו ברשותו. ובכל דבר יתרגל ככה, לא באיסורים לבדם, אף לא בתאוות הרשות לבדן, רק כל דבר בקרבו, מעצמו לא יתפעל, לעשות אז שלא לעשות, לדבר, אף לחשוב, רק בפקידת וגזרת האדון, עצמותו הגוזר יתפעל ולא זולת.
ואם ככה בבחירתו ושחרותו יתרגל, לגבור בעצם יעשה. גופו יזדקן אף כחו יחלש, ועצמותו ברוח גבורה ישאר. ועד זקנה ועד שבה לגבור מנצח במלחמת ד' יתעטר.

פרק כא

רבים מתנחמים בעצמם לאמר אם איני עובד את ד' כחובתי ולא מקודש כצרכי, עכ"פ רצון טוב יש לי, עד שהרבה פעמים לבי צועק ממכאוביו ומהתרחקותו. אבל התנחם הגלגולת הצפה ע"פ המים, בזה לבד שרוצה להציל את עצמו ולבו כואב לו, וצועק על נפשו, אם ח"ו לא יציל את עצמו ולא יעלה מן הנהר שטובע בו.

פרק כב

רק מי שיכול להפקיר ולהשליך את דאגותיו על שעה עכ"פ, יכול גם ברוחו ונשמתו לדלוג על שעה אל מצב הגדול ממנו. ואף אם גופו נופל אח"כ שוב למצבו הקודם, יקל לו לפעמים לבא אח"כ גם בכל עצמותו אל מצבו הגדול ממנו ולהתקיים בו. לא כן מי שכל כך קשור לגופו עד שאינו יכול להשליך את דאגותיו גם על שעה, קשה שיתעלה גם בנשמתו ורוחו אל מה שלמעלה ממנו, בעלי' ודילוג.

פרק כג

התשוקין והכסופין טובים רק אם עובדים בהם, ועולים על ידיהם אם מעט ואם הרבה. ואם לאו, נולד בקרב האיש, גם בלא ידיעתו, מין יאוש, לאמר זה כמה שנים אני משתוקק ולא עלתה בידי, מוחלט אני בנמיכיותי, ועוד מפסיד הוא בתשוקותיו ח"ו.

פרק כד

אם כבר נסית את הכל עליך, ולא תועלת. אם כבר עוררת את עצמך בכל אמצעים ולא נתעוררת נפשך, להזהר בכל הדברים שצריכה להזהר בהם, ולהשתוקק בפועל בתשוקין וכסופין שצריכה להשתוקק בהם. עשה זאת איפה, צייר בעצמך שאתה צדיק, וראה בדמיונך את גודל נשמתך בשורשה, ואת תפארתה בשעה שד' בא וכל קדושיו עמו להשתעשע ולטייל עמה בגן אלקים בעדן. השקע והתמד במחשבה ודמיון זה נגד עיניך, ואז אי אפשר שלא יתעורר בך זהירות יתירה, שלא לטנף את יקר תפארתה כשהיא נתונה בזרועות מלכו של עולם, ותשוקה עד כלות הנפש לזכות לזה תתעורר בך.

פרק כה

אל תבכו לממית עצמו, בלבד, בכו בכה גם להולך ומת.
העולם מתאונן על הפקרת החיים כעת, ועל המתאבדים את עצמם לדעת שנתרבו ר"ל.[3]
ואני מוסיף לדאוג גם על החי ההולך. לא המית את עצמו, ומכל מקום מת הוא. החיים נעשה זול והפקר אצלו, לחיות או לא לחיות אחת היא לו.
מתחילה הי' היצר הרע צריך, להתאמץ להביא את האיש לידי כפירה בדין ודיין ר"ל, עד שיבגוד בשם אלקיו ח"ו, ולא בנקל ולא תמיד עלתה לו זאת. ועתה התבוננתי וראיתי אנשים שאינם כופרים, והולכים בשרירות לבם, רק מפני האנכי שלהם הוזל והופקר אצלם. ימית, יחי', גן עדן, גיהנם, למי, להאנכי שלו, והאנכי הוזל והופקר אצלו, ואינו כדאי לטפל בו ולדאג עבורו. אשר קרך בדרך, קרירות בכל, אף בעצמותו.

פרק כו

תמה אני למה זה אין מרעישים כל כך בשעה שהולכים לשלש סעודות כמו שמרעישים בשעה שהולכים לכל נדרי.
יש שלש סעודות שממש איני מוצא לי מקום, דומה לי כאילו עד עתה הייתי מוסתר, או הסתרתי עצמי מנגד ד', ועתה הנני נמצא לפניו יתברך פנים אל פנים. ועיני מעלה מביטות בי ובקרבי מעבר אל עבר, ואת כל שמצה אף כל נקודה פגומה אשר בי, בצער רואות ומוכיחות. הבושה תדחקני והפחד יפלצני. רוצה אני להסתיר עצמי בין אנשים, תחת השלחן, אבל אנה אלך מרוחך ואנה מפניך, אסתר, במקום שאסתר שם נמצאת,

[3] בשנות תרפ"ו־פ"ח מצוק העתים לישראל, ורבים מהם נתמוטטו מפרנסתם, נתרבו המאורעות של איבוד לדעת ר"ל.

ובמקום שאתחבא שם מלאת. וכשאני מגיע למזמור לדוד ד' רועי וכו' לא אירא רע כי אתה עמדי, תדבק לשוני לחכי לבלי דבר, האם כל כך עזות בי לקפוץ עתה מן מקום בושתי לאחוז בכנפי כבודו ולאמור כי אתה עמדי, ועיני ד' מביטות בי בכל כך יגון ומוסר עד שמנקרות את לבי ושורפות את כל גופי.

ויש פעמים שכ"כ בוש ונלחץ אני עד שכמעט לא קמה רוח בי. רואה נפשי את מיעוט ערכי, אף של הטוב שיכול אני להעלות בי, נגד קדושת ד' אשר עתה לפניי. דומה נפשי באותה שעה לתולעת שהתפארה בחוזק ויופי בנינה שבנתה באדמה. והנה נתפקחה פתאום והסתכלה בארמנות בני אדם וביפים, ונוכחה אשר חוזק בנינה שטות והבל, ויופיי באדמה, שמץ ורפש. גם הקדושה גם הטהרה שמוכשר אני לבא במעשי, אין ואפס, מפני טהור עינים, נמיכיות ושמצה, בפני מי שגם השמים לא זכו בעיניו. הן גם מאז זאת ידעתי, אבל רק ידעתי, ועתה בשלש סעודות, קדושתו יתי שנתקרבה לי כאילו לוחצת ורומסת את כל עצמי. ונגד אורו יתי גם האור אשר בתכלית מעשי לחושך יהפך.

ומגודל נמיסתי ומאפס אפיסתי, אין עמידה ואין מציאות, נפשי מתחזקת ומרהבת עוז יעבור עלי מה, וצועקת גם כי אלך בגי צלמות לא אירא רע כי אתה עמדי. גם בֵּן הטיפש העוֵר והשבור, קורא את אביו המלך, אבי אתה. והיי כי ידחף לבין הטפשים והמשוגעים אם גם אז לבו אחר אביו יהמה יצעק וירעש, אבי, אביו המלך יקרבהו. כי אף אם להתרחם אינו כדאי מכל מקום כבוד המלך לא יתחלל. ומבֵּן המשוגעים, צעקת אבי המלך, לא ישמע. כן גם אני בין להצילני בין חי"ו לא, לבי אחריך יהמה, ושמך נעים לי להזכיר, חית לבי ומאור עיני הוא לקראך אבי. ואף אם חשכה נפשי ומלאה רפש נגד טוהר קדושתך, האם לא תחיש לקרבני. האם לא יתחלל כבודך אם מן האופל וצלמות עליך, קריאת אבי ומלכי, ירעש. גם כי אלך בגי צלמות לא אירא רע כי גם שם אתה עמדי. כל שלש סעודות ושלש סעודות במצבו, לפעמים שברון לב לבד, ולפעמים התחזקות מתוך שבירת הלב. אבל כשהנני מגיע, לאין כאלקינו, תמיד נפשי מתחזקת ושמחה. לא מעצמי אני מדבר עתה, צרכי המרום וקדוש עתה אני מדבר. לשמש לפניו יתי זכני, ולהכריז את גדולתו ויחודת קדושתו, לכל, בחרני. ומשברון לבי קופץ אני בשמחה ובהתחזקות הנפש, ומכריז לכל העולם ומלואו, מן גלגלי שמים ועד אדם ובהמה, אף גרגרי חול אשר תחת רגלי שמעו ואודיע אתכם, אין כאלקינו אין כאדוננו וכו'. ומגודל שמחתי והתחזקותי, נפשי מתלהבת ומרהבת עוז ואל מול הוד קדושתו אומרת, אתה הוא אלקינו אתה הוא אדונינו וכו'.

וכשמביאים את הנרות מוצא אני את עצמי לאיש אחר, הכל הי' נחוץ וטוב, גם שברון הלב שמתחילה גם השמחה שאחרי', טהרה אחת וכביסה אחת היתה.
ולמה זה אין מרעישים כל כך בשעה שהולכים לשלש סעודות כמו בשעה שהולכים לכל נדרי.

פרק כז

אם בריאה יברא האיש ישראל מקרבו קדושה אשר בה את הקדוש ישראל יקדש, אז כל עשיותיו, אף אשר יבדה מלבו לעשות לשם ד' לשעה זו לגוף קדושה יתהוו, גם גופו מגופם ירתיח יתוסס גם יתקדש.
כי למה זה כל כך נתפעלתי בשעה שהחלטתי לעשות את ההתהפכות (קאזשעליק) בשעת חינוך ספר התורה. ולמה זה רחפו כ"כ עצמותי כשראיתי מאז את המקום אשר בו ארקוד ואתהפך, וכל גופי נזדעזע.
הרבה פעמים תשוקת האיש ישראל מתלקחת בו הרבה יותר ממצבו מתורתו ומעבודתו, ואומר, מי יתן לי איזה עשי' גדולה וחריפה ואעשנה לשם ד'. לבו נופל בקרבו, מה תורתי ומה כל עבודתי. גם נפשי לא תשבע מהן, ואף עצם הטוהר ומקור הקדושה. גם בשעה שאין תשוקתו מתלקחת למסור נפשו בפועל, לעשי' חריפה מעין מסירת הנפש, משתוקק. מי יתן עתה בידי עשי', שעכ"פ לשעה אעקור את לבי מלבי, גופי מגופי, עצמי מעצמי, הילך לד'. וכשהתחלתי להכין עצמי להסיום והחינוך נתלקחה בי תשוקתי ביתר שאת ותהי כאש בעצמי, הלא שעה שמחה קדושה ונוראה מעין זו, אפשר אחת היא בכל חיי, ומה אוכל לעשות בה בגופי בפועל לאלקי. אגיל ברעדה וארקוד בכל כחי. טוב, אבל נפשי עוד לא תשבע, אין זאת עוד העשי' הגדולה והחריפה המתאימה לשעה קדושה מרוממה ויחידה כזו. ואומר אתהפך כאותם הנבזים והשפלים המתבטלים בשמחת אדוניהם לכבודם. ויגע בי השטן למנות בי, מה העבודה הזאת לך מה טעם יש בה, ומה איכפת לי' להקב"ה אם תתהפך או לא.
ואפשר יזיק לבריאתך ולמיחושיך. והאם לא תראה בזה לשוטה ולמשוגע בעיני כל. אז מנהמת לבי שאגתי, יגער ד' בך השטן. לא עת לחשוב חשבונות עתה, השעה גדולה, יחידה ודחוקה, לעשות עתה עשי' מעין מסירות נפש לשם צורי וקוני אני רוצה. וכיון שבה, בבריאתי תפחדני, ובבזיוני תספקני, מצאתי איפא את העשי' החריפה אשר חפשתי ומעתה אני מחלט ומתקדש לה.

ומן אז עשי' ההדיוטות זו אשר מלבי בדיתי, נתקדשה לי, נתיקרה בפני, ונתבטלתי לפני'. וכאשר מחשבת גופי רק התחיל להתרחש ולחשוב את פעולה הפשוטה מעשה ההתהפכות אשר לפני, תיכף קדמוה נשמתי ומחשבה כעין מסירות נפש בי הבעירה. לא התהפכות פשוטה ראית כבר בדמיוני רק כעין מזבח הי' מבהיק לעיני, המקום אשר בו בשעת חינוך ספר התורה נעבור. הכל נתקדש והכל לאש בוערת התלקח, ודמי תוסס ועיני זולגות דמעות.

מי, ובמה, נתקדשה לשעה, עשי' זו אשר מלבי בדיתי. ולמה זה גם גופי ממנה כל כך פרכס ובה נתקדש. אם לא ע"י נציצות הטובים אשר מכבר בי נתקבצו, ועתה נבראו. אשר גם הפחות מישראל זוכה להם. ומה מאד שמחתי בראותי אחר כך בהפירוש עץ יוסף בבמדבר רבה ד' שמביא ממפורש אחד שדוד המלך התהפך לפני ארון הקודש.

ואפשר רמיתי עצמי. ומי יערב לי שעשיתי זאת באמת נתקדשה באותה שעה, ולא שרק חזון לבי הי'. אני יקרתי' ואני עוררתי את עצמי. כי הלא אל הראי' אשר קויתי לה לא זכיתי, והרוח אשר כמעט הייתי בטוח בו שיתגלה לי באותה שעה, לא נתגלה. אבל ח"ו לחשוב כן.

גם זה פתוי היצר הרע הוא להסתפק ולכפור במה שרואים ומרגישים בקודש. כי האיך יוכל החי להכחיש את אשר בעליל בקרבו חי. האם כל שעה שנתקרבה אל החינוך לא הרגשתי את אור שכינתו יתברך ואת זיהרת כבודו אשר תמלא את מוחי לבי ומעי, יותר. והאם לא בשביל זה החלטתי לרנן את אדון עולם, כי אמרתי, בעת אשר האנכיות שלי יתמוטט ועצמותי יתפורר, ולניצוץ מזיו הקדוש ישראל אשר ימלאנו, יתחלף, גם לכל העולם מזיו קדשו יזרום וניצוץ מאורו יאיר.

כן, אל אשר קויתי וכמעט הייתי בטוח, לא זכיתי. בטח את עצמי איני מכיר, ועד כמה שיודע אני את ערכי הנמוך, עוד גסות הרוח בי, ואל הרבה יותר ממצבי קויתי, אבל את אשר הרגשתי הרגשתי, כי גם את אשר יבדה הפחות מישראל לעשות לד', לשעה מתקדש.

פרק כח

אם רוצה אתה להבחין את ראיתך ויראתך בשעה מן השעות. אם רק בשכלך התבוננת, בהשתלשלות, ורק בדמיונך דרך העלולים והעילות הדרגין הפרסות וכו' אליו יתי' אשר למעלה מהם, רם ונבדל מהם, הסתכלת ונפחדת. או אם באמת נתגלה נשמתך לך בשעה זו, ועמה יחד באמת הצצת דרך כל ההשתלשלות מרחק אין חקר להרם ונבדל אשר

למעלה מהם ומחוצה להם. וכי אי אפשר לראותו ראית, וכי אינו נתפש בגדר עלמין תפשת. וכי אורו טמיר ונעלם, מאיר ומבהיק את העינים נורא ומשבץ (מלשון כי אחזני השבץ בשאול המלך) הבטת והכרת.

בזאת תבחין, אם באמצע התבוננך תרגיש כאילו אתה נקרע כרגע מן עמידתך ולהסתכל אל על נגבהת, וכל כך נתבטלת בשעה זו, עד שאף לירא יראת, ולאהב פחדת. זיעה תכסך ותמס. ותבוש אף להתפלל לפני הגדול הנבדל לעצמו מכל הגדליות האורות והקדושות, לפני השוכן שם שהצצת, שבלתי תראהו, ותכירהו שבלתי תכירהו. ורק בחוזק להתפלל בשברון רוח בבושה ובענוה תתאמץ, מפני שכן רצונו יתי. אם כן עבר עליך, תדע שמגבול לבושיך והלאה עם נשמתך הבטת. ואם לאו, רק בתוך לבושיך ואפשר רק במחשבתך התבוננת. אבל גם מזה אל תתרחק וגם היא טובה.

פרק כט

עולם עולם, את סודך איני יודע, ואחר יסודך לא אחקור. כי אם אבדיל פרט ממך ואדמה להבינו, תראה דעתי במרום כמטורפה, ולבי אף בעיני כמטומטם. אבל אם אתבונן כי כלך סוד מסודי ד', ופרטיות ידיעותיך, רק מעלומי הסוד ומסתורי רזיו, מן השוטים אשר יתחכמו להבין, הן. אז בהסתכלי בסודך סוד ד', גם להיות מן מתי סודו, לפעמים אני מגיע, ולעתים אני עולה.

קדושנו הבעש"ט זצ"ל אמר, שבהסתכל האיש בך, את אדונך אדון העולם רואה. ואני אם לראי' זו בעליל לא זכיתי, ואם להביט בפני האדון לא הגעתי. זאת עכ"פ הצצתי, שאדונך בסודך מסתתר. לא את ההסתר ואת העדרו בלבד ראיתי, רק גם את האור וגם את ההסתר. את הסוד כי אור הוא ראיתי. כשהסתכלתי שסו"ד אתה, לבי ונפשי השגה וראי' נתמלאו. ואם רציתי, לחקור ולהבין, אז הכל חלף, אין ראי' ולא השגה, שוב הסתר ותו לא.

למה תתחמק כ"כ עולם, למה יתבערו הבערים להתגשם בך, בשעה שבאמת חלון היכל המלך אתה. ולמה זה תיגע את הלב ותענה את נפש השוקקה. הסר את המסך ואפסע דרך פתחך אל מקום קדושנו, ושם אטבע.

אין אומר ואין דברים, ומה רבו דבריכם בלי נשמע קולכם. כצדיקים גדולים עמוקי המחשבה תוארכם. וכמתדבקים השקועים ברזי עליון דמויתכם. בשתיקתכם חרדת אלקים עלינו תפילו, ובהתדבקותיכם גם אנו באדוננו מתדבקים.

אשרי האיש העובד את ד' בכם במעשה ובמחשבה כאחת. ועמכם יחד עבודתו לד' אחד. מן העולם ועד העולם גם יחד, מריש כל דרגין עד סופא דכל דרגין. מן העולם ועד העולם אתה א־ל.

פרק ל

ב"ה.

לקוט איזה התרגשיות מימים טובים ובפרט מזמני הרקודין, דתרצ"ג.

רבש"ע שומע קול בכיות, מה יעשה עם כל דמעות ישראל שנשפכו כ"כ הרבה מאד, בימי הרצון האלו. ומה תעשה עם כל ימי הדמעות שנשפכו בעשרים שנים האחרונות, ונגרו מימות הנביאים ועד עתה. האם ח"ו תאבד את כל נהרי אֵש קודש כמים. ומה תעשה עם דמעותיך שאתה מוריד כביכול בכל יום על חורבננו ועל צרותינו.

שומע קול בכיות, הרבה עולמות בראת, ובריות אין מספר בכל אחד מהם עשית. ומבין כלם רק את האדם לעבודתך הכשרת. אבל כלם אליך עורף פנו, ואת אדנותך מן העולם לך מסלקים.

ורק האיש ישראל הוא היחידי בכל עולמך הזה, אשר בכל לבו ונפשו לך עובד. אב הרחמן למענך הוא מוכה, ואתה תביט. דמעותיהם לשד נשמותיהם בשבילך כמים נגרים, ואתה תחריש. כל העולם בשבילך אותנו מחרפים, ועל שאיננו כופרים בך ח"ו כמוהם אותנו מכים, והאם גם אתה תוסיף להכותנו על אלה מכה רבה ח"ו. מפני להבים ומשיני אריות לך אנו בורחים, ואתה את פניך הקדושים ממנו תסתיר. מתחזקים וקוראים אנו לאמר, יש לנו אב בשמים ואתה את שערי שמים בעדך תסגור ואת זעקתנו ח"ו לא תקשיב.

הן גם חוטאים אנו, הן יש עלינו מקטריגים במרום. אבל רבש"ע, שומע קול בכיות, הנה עברו ימים הנוראים ימים כ"כ קדושים, יאמרו נא המשטינים אפשר ראו אף אחד בכל עולמך הגדול זולת ישראל אשר יקום לסליחות. או אפשר עלתה תקיעה אחת לשמי שמיך זולת מישראל. ומי האיר כ"כ את היכלי עליון זולת ישראל בקדושת יוה"כ, בסוכה, לולב ומיניו. יבואו ויעידו המסטינים אם ידעו.

ואתם מסטינים איך לא תראו לקטרג על ישראל, אף מחוטב עצינו ושואב מימינו למה זה לא תזדעזעו. לא מלפניו רק מן האין סוף והאין תכלית אשר בקרבו תחרדו. כי דעו נא שבאורך גלות האיום ובההסתר המופחד הזה, שמעשי ישראל כאילו אינם נוגעים למעלה, וכל ישראל אף הטוב שבקרבו כאילו ח"ו לא הי' כדאי לטפל בו. כל העולם

לוחם נגדו וכאילו גם ממרום משליכים אותו. חושך יכסה את כל, אין נביא אשר את לב חשוך יבריק, ולא חוזה אשר ברכים כושלות יאמץ. פחד יפחד לב כל המסתכל, והשבץ יאחז את כל המתבונן. אז כל איש ישראל המאמין בד' וקשור בעבודתו, רק כח אין סופי הוא. גם אתם מקטריגים, בסתר לבבכם תתפלאו ובדעתכם אף כח הדיוטותינו לא תשיגו. לא כח אדם כוחותינו, והתקשרותינו בו ית' אף משרי מעלה נשגב. האין סוף בכחו הבלתי מוגבל דר אף בילדינו וזהו הכל. תנו כבוד למלך הכבוד אשר בקרבנו ואל תשטינונו, פחדו את ד', מלאכיו, ואל תקטריגונו.

ואתם נשמות קדושות, אבותינו נביאינו וקדושינו מראש ועד סוף, למה זה אתם מחשים לעת כזאת. מי האיר לכם כ"כ את הגן עדן בימים קדושים האלו אם לא אנו בעבודתנו. ומה הי' המחול שלכם את מלככם וקדושכם בימים אלו שמ"ע ושמחת תורה יותר משאר ימות השנה. הלא רחוקים אתם מכל גוף ולמעלה מהזמן, מה יום מיומים, אם לא ששמחת ורקידת ישראל עשתה את כל אלה. בשמחתה לד' עצם נשמת ישראל מתגלה, והנשמה הגדולה אשר בראשה שמה אברהם יצחק ויעקב ובסופה ההדיוט שבימינו, במחול לפני ד' פזזה שמחה ורקדה.

והאם אפשר באחרת. האם אפשר שעבודה זו של שמחה לא תשמח את אלקים, וברקידתנו לפניו ית' הנשמות וכל הפמליא של מעלה לא תרקדנה אתנו יחד.

האיש ישראל בעול עבודת ד' נתון הוא תמיד, אבל לשמוח לפני ד' בשמ"ע ושמחת תורה בכמה טורח ועמל עלתה לו, ואפשר רק אחר ר"ה ויוה"כ שעברו עליו, יזכה לה.

כשמתחיל להתלהב בשמחה, יתמרמר לבו בו, במה תשמח כשישראל אף ידידיך ואתה כ"כ בצרות שקועים ובדאגות עמוסים. ויתחזק ויאמר, עם אלקי אני שמח עתה, ד' הרם ונשא לעילא מכל העולמות אף מלאכי מעלה שואלים למקום כבודו, הוא אלקי נפשי רוחי ונשמתי, ובו ית' ועם תורתו הקדושה שנתן לי באהבה אני שמח. הכל בטל עתה, אין עולם ולא דאגות, לא גוף ולא צרות, עמו ית' בכל כחי אני מפזז ולפני כבודו אני רוקד. ותתאונן הנפש ותדבר אל האיש בלבו ובמה אתה ישראל שתשמח עם אלקי ישראל, ומה שייכותך עם אלקיך שלפניו תרקד, האם עבודתך לפניו ית' היתה בערך עבודה לאין סוף. והאם גם בי, נפש ישראל, נזהרת ונשמרת בערך חלק אלקי ממעל. ואיך זה תרהיב עוז לשמוח באלקי ישראל.

ויקום האיש ויתחלחל ויקרא, האם ח"ו את אלקי ממני תרחיקי ואת שייכותי אליו ית' מאתי תבוזי. רבש"ע, אתה יודע שמוכן אני בכל עת ובכל שעה למסור נפשי בשבילך. הן אמת שבכל עבודתי, לפי ערך גדלותך וקדושתך, מאומה לך לא נתתי, אבל הלא

את צוארי תמיד לך אני נותן ולפני כבודך אותו אני פושט. בכל כחי שמח אני בך אלקי, ולכבודך אני רוקד, אשריכ"ם ישרא"ל, אשריכ"ם ישרא"ל, אשריכ"ם ישרא"ל. מתמלאה הנפש במה שאינה משגת, ויותר מכפי שהיא יודעת שמחה. לא בחינות ולא מדרגות עתה והיא מפזזת, כ"י בכ"ם בח"ר א"ל, והנחילכ"ם התור"ה ממדב"ר מתנ"ה. ואפשר שמחה זו בחי' היחוד היא בשעה שהחומה של ברזל נופלת, וכל חציצה עכ"פ לשעה נתבטלה.

ואתם פמליא של מעלה שרפי א־ל, שגם דברים רוחנים בעליל אתם רואים, ועל המחשבה כעל דבר י"ש, אתם מביטים. אמרו נא, האם בברי' זו כבר ראיתם, ואם מאיש כמו הישראלי כבר שמעתם.

עומד הוא ביום שמחתו ומוסר את נפשו לאלקיו בפועל, לפי הסתכלותכם,[4] ושמח. ולא זיעה שטופה לבד מן התרגשותו אתם רואים, ולא רק דמעות זולגות מן שמחתו אתם מביטים, רק הכל דם לעיניכם החודרות, דם שחוטה שוטף והוא בכל כחו שמח ולכבוד המקום ולכבוד תורתו רוקד.

גם אתם בשמחתנו שמחים, ולמה זה בצרותינו אתם מחשים. ועד מתי תחשו, עד מתי תתאפקו, כבר אין לנו כח לסבול ולא רוח להתחזק. קומו ישני חברון, קומו צדיקי עולם מדור דור, רחמים צעקו, את כל דמעותינו של התשובה והשמחה אספו צעקו וזעקו. את כל העולמות הרעישו עד ירא ד' ויקום לקרבנו ובכל צרכותינו הרוחניות והגופניות הידועות ושאינן ידועות לנו יושיענו.

ולמה זה ימי ונהרי דמעות קודש, בעצמם מחרישים, מי מעמיד את זעפם לדממה. כי יש אשר ירעשו ימיהם, ויתגעשו נהרותיהם, גליהם ירגזון ונחשוליהם זה על זה ינצחו, הנחני ואת כל פגם ישראל אשרש. גרמיא לה גלא קלא לחברתה חברתי מי שבקת מידי בעלמא דלא שטפתא, דניתי אנא ונאבדיי (גמרא ב"ב ע"ג), את כל שונאי ופגעי ישראל אמרק, כל אבן גם כל זיז אשר ישטין לנגוף אף ההדיוט מישראל בשורשו אעקור. קולות מים רבים ירעישו וסופה וסערה יזעפו. והכביכול מבעט ברקיעין ואזדעזע תריסר אלפי עלמא וגעי ובכי וכו'. שאג ישאג על נוהו וכו' ואחית תרין דמעין לגו ימא רבא בדין אתער שלהוביתא מסטר צפון ובטש רוחא חדא בסטר צפון ואזלא ושאיט בעלמא, (זוה"ק ויקהל קצ"ה ב'). ושרי אוה"ע חלים ורועדים הנה זה יום הדין אשר עליהם נתך, ויחד עם רשעתם רשעה לישראל, בחושך ענן וערפל ימקו. זה בזה נגפים, ובארץ, מלכו"ת מתגר"ה בחברת"ה. ורוח מאת ד' אותם יסחוב, את זה ישא עד בין העבים וינגפהו הרעה.

[4] היינו כיון שלפי הסתכלותם גם מחשבה, מעשה בפועל היא.

ואת זה בשאול תחתית ישקיע ושם ישרף. ומארבע הרוחות בא הרוח ואת כלם אל גליהם ישא, וסער מתחולל וגליהם יזעפו לשרוף את כל הרע ברתיחתם ולשטוף את כל בשטף דמעותיהם, וקול דממה דקה בלבבות ישראל ישמע, צפ"ה לרגלו של משיח.

ולמה זה ישקיטו, מי זה אשר יעמיד את זעיפתם לדממה ברגע האחרונה מלבצע את פעולותיהם. למה זה עוד אחרי הסערה ואחרי המלחמות כלם אל בית תענוגיהם שבו, ואנחנו ישראל אל צרותינו ואל דלותינו. כלם שמחים ואנחנו בושים, רובם בעירות ומדינות נתעשרו ואנחנו בעוני ויגון.

אנא שומע קול בכיות, רחם נא עליך כביכול ועלינו בניך ועבדיך, ומן התרחקותינו החשוך קרבנו אליך. הן לא טהרנו, כי רק על חטאיו יתחרט האיש, ועל פשעיו ישוב, ולפניך הטהור שגם במלאכיך הטהורים תשים תהלה מי יוכל לטהר ומי יזכה להתקרב. אבל האם בימי דמעותינו, את כל עצמותינו עוד לא טבלנו ובמקוי לשדי נשמותינו לא טהרנו. הלא כל אחד, בשעה שנפשו אליך במרירות ישפוך, ולבו בשמחה לפני כבודך יתמוגג, את כלו לפניך מבטל. וחושב, כל ניצוץ מחשבה רעה אני חובט, וכל עזיבה קלה אף אבק של חציצה אשר ביני לבין קדושת מלכי וקדושי ממני מנער. הכל עתה מלא אור וקדושה ואת כל עצמי באור הזה הנני משליך. והאם גם טבילתנו זו במקואות אלו, ח"ו לא עלתה לפי ערכנו לקרבנו.

על צדקותינו אנו בטוחים ובישועתך אנו שמחים.

פרק לא

אהללה ד' בחיי, אזמרה לאלקי בעודי.

ד' אלקי, מאד אכסוף לקדשך, ומשתוקק אני להלל את שם כבודך. ועוד יותר מתשוקתי, נדבה רוחי למסור את כל עצמי, לברך ולהלל את שם קדשך תמיד.

כי האם רצוני זה אשר לי להקדישך הוא אותו הרצון אשר לי להיות. והאם תשוקתי להללך, כתשוקת המלאכים לשירתם, אשר מעונג התשוקה מעצמה כבר נמוגים ומפחדה נמסים. הן כוסף ומשתוקק אני, אבל גם מכיר את קוטן מדתם, ונדכא רוחי מפחיתותם. למה גם בעבודת העבודה בהגעגועין והתשוקין לעבודה איני פורע את חובי. ואיך עוד אעיז להגיש גרגיר חול מנחה לאל הגדול א"ס א"ת טמיר ונעלם אף בקדושת הארותיו יתי'.[5]

[5] כי גם בינה שכבר אינה בבחי' איהו וחייהו חד בחכמה, והיא הארה מן המאור ג"כ לא קיימא למנדע. וזה נעלם אף בקדושת הארותיו. שגם הארותיו נעלמים לא המאור בלבד.

אי לזאת נפשי המחפירה התחזקה, ורוחי הנדכא התאמץ, ויחד התנדבו להתמסר כולם להללוך יותר מהתעוררות תשוקותי להללך בחיי, ולזמרך בעודי. וכל עוד גרגיר מציאות בי יהי', וחוש ממני ימצא, אם מגופי מנפשי ורוחי, אף מנשמתי חיתי ויחידתי מה ימצא, לגדל את שמך אשאף ובברכת כבודך אשקע את כל עצמי עם שורשי בשירתך אני מחליט לשעבד. כי מי הוא האיש אשר ישטה לפאר את כבודך ולקדש את קדושתך רק במו פיו, ואף אם בהן את חייו ישעבד, האם לא יחסר אם רק בחיי גופו לבד ישתפק, ואת חייתי"ו לא ישעבד ואל יחידתי"ו לא יתחבר. [היינו בחיי חיי יחידה למעלה מהגוף.] אהללה ד' בחיי אזמרה לאלקי בעודי. בכל מציאותי.

למה זה תדמה נשמתי, קרובת אלוקי. למה זה להבה להב קודש את גופי אינו מוקד. והאם גם חייתי ויחידתי, בגופי ח"ו נפגמו. כי מדוע גוש עפר סיני באש השמים בער, ובעשן ד' אז נתאבק, והן, קדושות ישראל, ורוממות מן רוממות המלאכים למה זה את גופי, מרכבתן, לנשמה לא תהפכנה. אימה תפחדני. ולמה זה יש זמנים שצריך אני עוד להפעיל ולהלהיב אותי. פלצות יבעתני. רבש"ע מתירא אני, מי יודע איך היא נשמתי ושורשי, כי איך זה אפשר שבשירתן אברי לא יתרסקו, ובלהבם תמיד לא ילהבו. רבש"ע מקיץ נרדמים עורר נא את יחידתי. עורי יחידתי במרום לאל רם ונשא. התעוררי נשמתי, קדשו אותו יתי הנגלה כ"כ לפניכן והנסתר כ"כ מנגד עיניכן.[6] אף רוחי ונפשי געשו ורעשו, התמסרו כלכם לקדש אותו בקדושתו תמיד בלי הפסק. עד לנצח את הנצח תקדישו. גם גופי כל עוד גרגיר חול ממנו ישאר לא יחשה, ומלהכריז את גדלותו יתי לא יחדל. כלם יחד ישוררו וירוממו קדוש קדוש קדוש ד' צבאות.

אנא ד', לא את ספורי מעשיך אשר עצמו מספר רוצה אני עתה להגיד, כי מי הוא האיש אשר בגבולות האיש, את הבורא יתי, בורא הגבולות, ח"ו יגביל. והיוצא מיכוליות האדם, אף להא"ס בורא כל, פלא יחשב.[8] אף לא להוסיף תוארים ממושגי נפלאותיך ארהיב.[7] כי האם אדמה אלקי, אבי, ומלכי, לעבדיך צדיקיך הגדולים מאז, אשר מגודל קרבתם אל זוהרך הפשוט ואל קדושת אורך הממלא וסובב כאחת.[9] צמצום של הבדלה לא ראו,

[6] כעין במלאכים בשתים יכסה את פניו שלא יביט בשכינה, ומ"מ שואלים אי' מקום כבודו, פשוט שכל שגדולים משיגים יותר, וככל שמשיגים יותר רואים שאי אפשר להשיגו.

[7] כי מי שאינו רואה האור והוד לבוש המלכות במרום, ומחדש תואר עליו יתי, הוא רק מפשיט ממעשי' ד' ונפלאותיו, את המושג, ומתאר בו את ד', כמו ממעשיו האדירים, מפשיט האדירות. ומתאר אותו יתי בשם אדיר וכדומה.

[8] הן צריך האיש לספר גם את ספורי נפלאות ד' שעשה עמו אבל אין זאת השירה שעיקרה היא כנרמז מעט להלן.

[9] כי הוא יתי בחי' אתה הוא עד שלא נברא ואתה משנברא, באין חלוק והבדל, ורק לנו ההבדל, לא שאין אצלו עולם כי הוא יתי בראו, וכעין דוגמא יכולים לראות, במשל שהקטן השומעו שומע ורואה רק המעשה לעצמה וכשמוסיפים לו אח"כ הנמשל והשכל, עולה מעולם נמוך אל גדול הימנו, וגם אז רואה הבדל של בי דברים של משל

הצורה ליוצרה דמו, ובעולם הזה עולם העשי' בעינינו אף בעיניהם, אצילות זהרך וחיתך כבאצילות ראו.[10]

ובגדלות קדושתם זאת, חתיכות עולם הזה אבני חוצות לאנשי חוץ, בידי קדשם אבנים טובות היו. בנזר קדשך קבעו, ואת כתר מלכותך בהן פארו. אף לפידי להב מן הוד לבוש מלכותך עם קוי אור צח ומצוחצח, אל עולם הזה הורידו. ובכל, מן האין ועד היש, מן העולם ועד העולם את זיו תפארתך ראו, בתוארי הודך שבחוך, ובהדר גאון עוזך הללוך.[11] וכל עצמם רק הלל וזמרה לדי, התפשטות וגדלות הוד מלכותך יתי היו. אף חשכת זולתם באור אלקים זה האירו. הן זולתם רואי רק היש, גם באורות ותוארים אלו של נביאינו וקדושינו בחושיהם דברי יש רואים, ורק רמזי קודש מהם מאזינים, אבל נפשם ולבם מאור עליון מזדעזעים. כיון שנביאינו וצדיקינו גם בתוארי קודש גם בסיפור והלל, לא רמזים ולא משלים לא ספורים ולא מושגי נפלאות הגידו. כי בגודל קדושתם ובגדלות רוממותם למעלה מן ההבדל, מן העולם ועד העולם רק פריסת לבוש מלכות עלאה ראו. וכי אין דבר זולת כסא כבודו, ובכל דבר, הוד, לפידי אש קודש, עבדו, הללו, תארו, ושבחו, את שמו יתי תמיד.[12] ואנו בנינו וכל דורותינו רק על סמך כוונות קדשם את שמו יתי בהם מפארים מקדשים ומעריצים.

אבל אני בעניי מגדלות קדושינו רחוק הנני, אף לראות את עפר רגליהם לא זכיתי. ולדאבון נפשי בכל ימי חיי לא אזכה עוד. לכן להוסיף תוארים אסור לי, ואל מה נפשי כוספת, ומה הוא תשוקת לבי, לפעמים עד כאבו. את תהלות חיי ויחידתי לזמר, ואת ברכות רוחי ונשמתי להכריז ערגה נפשי. לא את אשר מבין לבי בלבד, אף לא את אשר תשער דעתי. רק מגדלותך יתי אשר רוחי עד יחידתי דוחות אותי להכריז.

ומתפארתך אשר א"א לגופי וללשוני לדעת לשער אף לא לשיר, נדחה אני לקרא. ערגה נפשי לעלות על הר נשפה ולקרא בקול, אין כאלקינו אין כאדונינו אין כמלכנו. ובדברים אלו כ"כ להבי אש יצאו, וכ"כ גלי קדושתך לקדש את כל העולם ישטופו, עד

ונמשל, עד שמוכרח להשוות כפעם בפעם זה לזה, הנמשל להמשל כדי להבינו יותר, משא"כ החכם המצמצום את דעתו והשכל להמשל, הוא אינו רואה בי דברים, והמשל אף שג"כ חושב המעשה רק שפת השכל היא אצלו. ואפשר שזהו ענין גדול כח הנביאים שמדמין את הצורה ליוצרה, כיון שבעולם הזה לא ראו הבדל בין עולמות העליונים רק הכל לבוש מלכות אחת, ואף שגם בעיניהם הי' העולם עולם, מ"מ אור קדושה וחלקי אצילות ראו בו.

[10] כי אצילות איהו וחיוהו חד ואף שבידיעתם ג"כ לא השיגו בחיי אצילות, מ"מ התגלה עליהם ובהם בחיי זו, למעלה מידיעתם, בבחיי ומשה לא ידע וכו', התגלית ודאית, מה שלא ידעו כנודע.

[11] לא משל ורמז רק בתוארי לבושי אור אמיתי, וזה רמז הגמרא אלמלי אמרם משי"ר ותקנינהו אנכנה"ג בתפילה וכו', ואיך להם הותר, רק כני"ל.

[12] היינו כיון שנבואינו וקדושינו בדברי תואר, אף המדברים בתוארי עולם הזה, לא רק מושגים ומשלים דברי קדשם, רק עצמי אור של מעלה בעולם הזה, ודברי עולם הזה כפי שהם באצילות הם, לכן גם כל איש אף מי שבחושיו רק דברי יש רואה מ"מ נפשו הקדושה שבו מרגשת את עצם אור עליון אשר בדברי קדשם ומזדעזע.

שמן רגבי האדמה אשר תחת כפות רגלי ועד צפור כל כנף אשר תחת השמים לקדושה נגלית יתהפכו. מן העשב אשר בארץ ועד הכוכבים אשר במסלותם, השמים הארץ וכל אשר בהם כלם מגערתי יקיצו, ומלהב עליון אשר יזרום ע"י יעמדו, יקרעו את לבושיהם מעליהם ולחטיבה אחת ידבקו, ועמדו יחד בכל כח וקול יקראו, ד' הוא אלקים ד' הוא אלקים. כל עצם יתבטל וכל יש לא יהי עוד, זולת קול נאדר, קול אדיר, הסוער בלי הפסק ורועש לבלי לחדל, ואת כל, לקדושת אלקים ממלא אף מהפך.

אבל איך ארהיב עוז להפוך את העולם זולתי, לקדושת ד' אם עוד לא קדשתי את גופי, ואיך להריע לפני אלקים עליהם אשפיע בעוד גופי דומם. אנא אלקי ואלקי אבותי, רוצה אני למסור את כל עצמי לעבד לך ולהקדישך. חשקה נפשי שמן כל אברי, מן כפות רגלי ועד יחידתי, קול אחד ישמע ד' אלקי ישראל מלך, קבלו את עול מלכותך עליכם. וכמו מן הר סיני, מאז אשר נתקדש ועד עתה בת קול בלבבות ישראל בכל יום נשמע להשיבם לך ולתורתך. כן גם אני מחליט א"ע מעתה לעבודתך ומוסר א"ע לקדושתה זאת היא כל תכליתי, ובה אשקע יומם ולילה. והאם מנחת איש ישראל לד' נפגמה אם בשעה שהובילה לא כוון שמנחה לד' היא, ושכח וחשב אז דבר מדברי העולם, אם באמת נדבה לד' ובה חשק ועסק. לעבודתך וקדושתך את כל עצמי אני מוסר. אנא רחם נא ד' וקבל אותי ואת לבי הנשבר בקרבו. ואם יש אשר שוכח אני כוונה ומחשבה זו, אם ביום או בלילה בין כשאני ער בין ישן, שקיעתי זאת לא תפגם וקנין העבדות לא ישבר. ראה נא את כל חיי אף הגופני, רק כדרך להוביל את מנחתי מנחת גופי ונפשי לעבודתך ד'.

ומעתה רחם נא ד' שכמו מתנועות כנפי חיות הקודש קול ש'ד'י' נשמע. ומתנועות לשון שפתים וגרון איש ישראל בתורתו ותפילתו לפידי אש עליון אל העולם ישליכו. ובאור נעלם, נעלם גם מהם את חשכם וחשכת העולם יגיהו. כן קבל נא גם אותי אף גם גופי למרכבת פה עליון. ובכל תנועותי בין בשפתי בין ברגלי בין בלשוני בין בידי, בגרוני ובמוחי, בכלם נועם שירת נשמתי אליך ד' ישמע, ותהילות ד' וקבלת עול מלכותך יריעו. אהללה ד' בחיי בכל תנועות ונשמות חיי, אזמרה לאלקי בעודי כל עוד גרגיר בגופי נפשי וכו'.

אנא ד', יודע אני את מיעוט ערכי ואת נמיכות שפלותי. שום עמידה בעולמיך איני מוצא לי. בוש אני לגשת מול כבודך, ויש שכ"כ נמס כל עצמי בקרבי עד שלבקש מכבודך דבר לי, כחוצפה תראה לי. מתירא אני, ומפחדך אל איום ונורא אני רועד.

כי הירהיב שוטה קרוע וחדל אנשים, אם מכיר הוא את מיעוט ערכו, עוז לגשת אל היכל המלך הגדול כלו טהור וכלו אומר כבוד. תולעת בזוי מגואלה מושלכה ומחוצפה

אני, מול הדרת קדשך, קדוש רם ונשא, הרבה הרבה מאוד אף מכל עולמות הקדושים. רבש"ע מפחד אני ויש שלבי ימוג. הוי איני מוצא לי מקום, אפשר בנקוקי הסלעים מפחדך אסתר, ידי כמעצמן למרט את שערות ראשי נמשכות, הוי איני מוצא לי מקום. או אפשר בקרקעות הים אחבא. והאם מפניך דלית מקום פנוי ממך אסתר. אבל ח"ו, כי מי הוא האיש אשר ממך להסתר יחפוץ. אדרבה רואה כל נעלם הלא רואה אתה שכל רצוני, ודאגותי, פחדי ותשוקתי, להתקרב אליך ד' להשליך את עצמי באש קדשך ולהטהר בטהרתך.

אלקי ואבי, שעה נא אל תפילת עבדך השפל המתאמץ לרחוש בשפתיו ולבו לפני כבודך, והואל נא להקשיב את רצוני והחלטת גופי נפשי עד יחידתי, אשר החלטנו, להתמסר להיות לך עבד עולם. וכעבד הדיוט הרץ לפני מרכבת אדונו מכריז ומריע קורא וצועק, הנה האדון. הנה הוא בא, כבר הוא לפניכם. עמדו השתחוו והשליכו עצמיכם לפניו. קבלני גם אנו, אלקי, אין סוף, גדול ונורא, לעבד עולם לך. תמוך ועזור נא אותי לרוץ לפני הדרת כבודך תמיד, להכריז ולהריע לפני כל, מהרו ועמדו כי הנה האדון ד' לפניכם. מאימת גדלותו פחדו, ומצחצוח טהרת קדושתו הזדעזעו, השליכו ובטלו את עצמיכם כי הנה הוא לפניכם.

הושיעני וזכני אלקי שתמיד כל מעשי גופי נפשי רוחי ונשמתי תרועת מלך תהיינה, ובכלן, התפעלות נשמתי ושירת יחידתי לד' ישמע. אותי ואת זולתי לקבלת מלכותך אכריע, ולנועם ההתבטלות לך אלהיב. תמיד בלי הפוגות כן אהי', גם בשמחתי גם בבכיתי, בחייתי אף אחר אריכות שנותי, כשיעלה ברצונך להעלות את נשמתי אל תחת כסא כבודך, אף בשעה זו רגע לא אנוח וכחוט השערה לא אשקוט מלשיר את גדלותך ומלגלות את פחד יראתך בעולם ומלואו. רבש"ע חבוש אותי במרכבת כבודך לרוץ לפניך תמיד, הואיל נא להאריך שנותי, ובלי הפסק, את גדלותך אשיר ואת יראתך אמלא. אהללה ד' בחיי אזמרה לאלקי בעודי כל עוד מציאות לגופי נפשי רוחי נשמתי חייתי ויחידתי, בכל עולם שהוא, ועד לנצח את נצחך אעבוד.

פרק לב

הרבה יותר יקל לו לאדם ללמוד שנים כמות בהתמדה, אף להסתגף בכל כחו, מאשר לעבוד את ד' יום אחד באיכות טובה ואמיתית, גם לפי השגתו.

ומה אנו ומה כל עבודתנו, אם ליום אחד עבודה, הטובה גם להשגתנו, כ"כ קשה לנו להגיע.

אבל אל נתיאש, וידינו לא נרפה, כי העבודה היא עבודתנו, ויגיעתנו עם תשיקתנו מטרת חיינו. ואותן לא־ל הקדוש נקדש.

פרק לג

למה זה נשתומם אנו מדעותיו של השוטה וממחשבות המשוגע, לאמור, איך אפשר לדעות כ"כ הפכיות מן השכל להמצא במוח אדם, יהי' מי שיהי' אפילו שוטה או משוגע. ולא נשתומם ממחשבותינו אנו, אשר יש בהן כ"כ מתנגדיות אף הפכיות מן השכל, לא פחות מאלו של השוטה והמשוגע.

כי לכל איש, מדה נפילה. אחת או רבות. לזה אהבה רעה ולזה כעס, לזה התפארות ולזה וכו'. וכל אחד בענין השייך למדתו הנפילה, מחשבות כ"כ שטיות, מתנגדות אף הפכיות מן השכל, צצות וצומחות בו, עד שרק השוטה מבטן והמשוגע מלידה מוכשר להן, והוא, האיש המתפאר לבעל הגיון בריא, והמתרגז על כל דבר המתנגד להההגיון, את שטיות מחשבותיו אינו מכיר, ואת שגעונן חושב.

למשל הנפגם בהתפארות נפילה, בכל דבר אשר יעשה וידבר יש שמחשבת התפארות אחת או רבות בו תעלה, לאמור איזה חכמה דיברתי, ודבר יפה עשיתי, ואיך יפארני זולתי, וזה אל זה יספר וכלם יהללו אותי. ואף אם לא בפני אנשים זולתו דיבר ועשה, יש שמתפאר בלבו לעצמו על מפעל חכמתו. אשר באמת גם אבק וגם ריח חכמה אין בהם, לא טוב ולא יפה, ויש שעוד בערות הם. ואיפה הגיונו הבריא להתפאר בשטיתים שחכמות הם. ואיך זה חשכה דעתו לארוג לו עוד מחשבות פאר שזה אל זה יספר, בדברים שאין מה לספר. מפני שמשוגע הוא לאותו דבר. חכם הוא בשאר דבריו, ובמדתו הנפילה בער הוא. כך הוא במדת ההתפארות, וכזה גם בשאר מדות הנפילות, לזה עולות מחשבות שטיות של אהבה רעה ולזה כעס ושנאה וכו'.

ומה העצה לאיש כזה המבקש תרופה. תרופה מוחלטת שכל מחשבה לא טובה לא תתגרה במוחו של אדם, אינה. והעצה להחליט עכ"פ את שגעונן ולמעט את כמות פעמים הראותן במחשבתו, היא ריבוי ההבטה, להרבות הבט על כל מחשבה המתרחשת בקרבנו, וביותר על אלו מדותינו הנפילות. ואף אם תשע פעמים גם הבטתנו זו תתעקם, ונטע לומר שיפות הן מחשבותנו וחכמות, בפעם העשירית נראה ישר כי שטות היא, ונתבהל על שגעונה, ואיך מצאה מקום במוחנו. חכמתנו מעל כסא כבודה תרד אז, ודעתנו בפנינו יתבזה. לא אמנה בהם, נחליט לזמר, ועל יושרם ואמיתיתם אין לבטוח.

ושתיהן, ההבטי"ה, וחיל"ל כבו"ד הדע"ת, נחיצות לנו. כי כל עוד מחשבתו נכבדה בעיני האיש, ולפני' יכרע, הבטתו לא תועיל לו, כיון שבלבבו יתברך לומר מחשבתי ישרה ודעתי אמיתית, ולא יתאמץ להבט עליהן הבטה הגיונית אמיתית. ואם אחת שתים ושלש מבערות שגעונו יתבהל ובלבבו למחשבתו יבוז, אז בהבטה הגיונית אמיתית כבר יביט, ובבחינה אמיתית יבחוננה ויתקננה.

פרק לד

ב"ה

אלקי, אב ואוהב ישראל, אתה הוא כל הוני, וקדושתך כל אשרי ומאודי, הון זולתך אין, ובעל הון בלתך, בהונך נתעב.

למה זה הבל תהבלו, אתם רודפי הבל. למה זה תשאפו אל הון חרסי אדמה ועל גורן סחי נאלח תשמחו. הסירו נא את דמיונותיכם מן הוניכם, אם לא להון פגרי צפרדעים תראוהו, ואת תקותכם הבדויי מן מאודיכם,אם לא תל זוהם המיגן את הנפש, לפניכם יגלה. למה לא תחוסו על חייכם אשר יזובו בדמיונות שוא, ואיך זה נשתגעתם כלכם להתקנן בארמנות רוח, הונות שונות של חומר או כבוד,[13] ולאבד כל חייכם בתקוה, שמחה, ועצב, חלום.

למה זה יתחמץ לבבכם על חילכם, אשר עמכם עלי קבר לא יובל, ועל משוש הונכם אשר בשעה שאתם על שולחן עכברים תעלו, ומלך בלהות בהיכל צלמות בכם ישחק, זולותיכם בהונכם יתעלם. גם בחייכם זולת דמיונותיכם מאומה אין לכם, ויגוע הבודה ולא ישאר הון, ויתפוצץ הדמיון ואין חשק[14] מה לקחת.

וכמה תשתומם נפשכם ותילל בראשית פסיעתה מחוץ למפתן גופיכם. תמהר אל ההון אשר הורגלה, ונרתעת, ואל חשק כל חיי וסולדת לאחריי. האם למטילי כסף, עפר האדמה, או לניירות בלויים אלו הקרבתי את כל חיי נפשי, ועל אבני גיר כבוד ודמיון רוח שרפתי את נשמתי. הוי חיי חיי, איך שקרתיך בהון ואין, ואיך רמיתיך לצדוד במבצרי צל, ואפס. אנה אפנה ואיפא מעתה אמצא. שם במרום במקום היש, הנמצא, והקדושה, לא שקעתי את חיי, מעודי. ופה שכל מציאותי ותקותי היתה, אין מקום ולא מציאות. הכל הי' עשן שוא' ולא כלום. בגדתי בגדתי בי, ואת עצמי רמיתי, והאם גם עתה בשקר אמצא. ובשאול תחתית ישליכני, אנה אפנה ואנה אמצא.

[13] הגי"ה. כי כאן מדובר לא מהון של עשירות כסף ובתים בלב, רק מכל דבר שהאדם משתדל להרבות בו, והיא תקותו ושמחתו, שבאמת אין דבר זולת דמיונו.
[14] הגי"ה מלשון חשק שלמה.

אבי ומאורי, אתה כל הוני, והתקרבותי אליך תקות כל חיי. הן גם בצרכי גופי אני משתדל, אבל לא זה הוני ולא כמו אלה זרמת מטרתי. יש אשר תהלה אשים בנפשי וחושד אני שבמצילתה שאיפת הון נמצא, הון איזה שהוא, שאיפת אושר זולת התקרבות אליך ד'. ולבי יתחלחל, כליותי תשתפכנה, וקול מר צורח בקרבי גועש ועצמותי יגרם, חיים בזוהם, ונצחיות בעפוש כזה למה לי. ואם ימצא עבדך חן בעיניך ד' ופנינה יקרה מכסא כבודך בי יתנוצץ, אז נפשי תפזז ואין קץ לשמחתי, זהו שקויתי, ומה אוסיף לבקש, אם את הוד אבי ומלכי תשוקת חיי, בקרבי מצאתי.

הן אירא אני לשמוח, אולי משגה הוא. או אולי בשמחתי זו שמץ אנוכיות יתגנב, ודודי אותי ימאס יתחמק ויצא, ושוב בבעתה יעזבני. עם כל זה לבי ירחב ונפשי תתמר, אהבתי תתלקח וכל עבודתי אליו, בשמחתי תתחזק.

אבי ואהובי, נדחקת נפשי לבקש דבר ממך ותפחד. עולמות עד אין מספר אצלת, בראת, יצרת ועשית. וכמה ספירות מלאכים פרסות נהרות, חיות ואופני הקודש בראת. ונשמות צדיקים את עולמיך מלאת. זה ממעל לזה, וזו נכוה באורה של זו. כלם קדושים בקדושתם, כלם טהורים בטהרתם וכלם גדולים בגדלות שאף איזה שם לקרא לגדלותם, לא נשיג. ותמיד כלם עומדים ומוסיפים להתקדש בסלודים, להטהר ולהתגדל באימה, ביראה, ברתת ובזיעה בלי הרף, לזכות להתקרב מעט לקדושת קדושתך. כי בכל גדלותם וצחצוח קדושתם כהים הם לפני הוד קדושתך. ואני, הוי פלצות תפוררני, אני שאני מכיר אותי, איך אתקרב. והאם דל ושפל כמוני לא יחטא בעזות כזאת, להההין לבקש כזאת מן הגדול הקדוש והנורא. ידי תרפנה מבושת וברכי כושלות מפחד. אבל אנא א־ל אמת, מה אסתיר ממך ומה אעלים מן מבטך הנורא. הכל לפניך ד' נגלה, רואה אתה את סתרי נפשי, אשר לא אראם אני, ויודע אתה את מחשבותי ורצוני, הנעלמות גם ממני. ובסתרי, א"א לי לעצור את נפשי מהתחנן אליך. אבי ומלכי אנא רחם, רחם נא על עני' עלובה זו, המזדעזעת מקדושתך וגדולתך, חוס נא והראה לי אות לטובה, אם הולך ומתקרב אני אל קדושתך, או אם אני הולך ומתרחק ממנה ח"ו. הכר נא אותי, אם מעט הטובות אשר בי, שלך הן, או גם אלו רמי' ורשת היצה"ר ח"ו. הוי ואבוי לזכר זאת נקטה נפשי בחיי, מי יתן ואדע מקום נפשי עתה ואיפה מקום נצחי. מי יתיר לי ואשמע את עצמי ואשליך את בתרי לפני הדום רגליו, לאמר, הא לך נפש מעונה, נפש שוקקה, להתקרב ולהמס בקדושתך. הא לך נפש מצוקה לדעת אם לא חלפה את דרכה אליך. נפש אשר הפחד מכרסם אותה, אם לא תחת להתקרב אליך בכל עת, ח"ו מתרחקת ממך, הא לך נפש הבוחלת בחיים בלעדיך ד'.

ד' אורי וקדושתי, אתה הוא כל הוני, ובין הופעת שכינת כבודך בי והסתרתה, נפשי מתגלגלת, בהופעתה חיי מופיעים, ובהסתרתה גם חיי מוסתרים.
ואתם אנשי חוץ התבוננו בהעולם ולמדו להטיב. אל כל עבר ופנה התפזרו, אל העשב ואל הארז, אל הרמש ואל הראם. זה יגדל וישמח, וזה יגוע יתכווץ ויתעצב. ואם בעלי נפש אתם, גם אל שיא מרום שאו עיניכם, וראו את כפת הרקיע תחתית כסא הכבוד.[15] בכל עבר ופנה אבני יקר, משבצות במלואותם, ומקצה אל קצה שביבי מרגליות ופנינים מתנוצצים. ודרשו אותם, הנה כוכבי אור, בבואת נשמות ישראל אשר מתחת כסא הכבוד, אשר גם לנו מנוגה סתרים יהלו, ומן רזי אור יזריקו. למה זה במרום כלם יעלוזו ובעפעפי זהרם את כל לב בזוהר יבהיקו, ואם רק מי מהם אל הארץ יפול אז פניו חמרמרו, לא יאומן כי הילל בן השמים הוא, וכאבן או ברזל אשר בבטן האדמה את כל עין יעבור ואת כל לב יעגם. יפתרו נא לי השמים וגרמיהם הארץ וצאצאי' את חידתם, מה היא שמחת חייהם. הלא גם להם מכאובים ומפריעים בחייהם, זה ברגל ירמוס וזה בלוע יטרף, זה במים ישטף וזה בענן יתכסה, ולמה זה בחייהם ישמחו. כל צמח וכל חי בחייהם ירקדו ויגילו, ובמותם יתאבלו, אף בלי ידיעתם מהו מות, כי לא להם הדעת להתבונן בכמו אלה. אף טרם יראו אף ירגישו כי יגועו, מן צלו יפחדו ומן הד פסיעותיו יגוני. אפשר גם הם איזה הון יקר ימצאו ובו ישמחו, ועל כי עמו יתענגו יגילו, ואם כמוני כמוהם על עזיבת חילם לזולתם במותם יעצבו.
הקשיבו את קצפת עולמו של ד' עליכם, אנשי חוץ. אין אומר ואין דברים אבל תאזנה נפשותיכם ותרגזנה, והטו את לבבכם ויתפלצו. מי זה האיש בושת, אשר מן אדוננו אדון עולם את לבבו יסיר, ולבקש לו הון זולתו יעיז. עליכם השמים והארץ יתגעשו. ומי הוא בן המביש אשר עוד יחצוף לדרוך בעולמנו ולהמצא במשכננו משכן עבדי ד' ומזמרי א־ל. כל הוננו ד' הוא, אף רצון זולת רצונו לא נדע, רק ברצונו אנו רוצים ואת פעולתו אנו פועלים. מסוללי מסלה לך אדונינו, אנו, חיינו היא הופעת אורך והיא שמחתנו, וסילוק הופעתו היא תוגת גויעתנו.
גם לכם אנשי חוץ, כמו לכל בריות ד'. תשוקה פנימית וחפישה בלתי נודעת זו לבקש את אדונכם תכלית מציאותכם, אבל חמק עבר אדונכם מכם כי סרתם את לבבכם מאחריו. ולהשקיט את תשוקת נפשכם ולהניח מן דוחה בלי הרף זה אשר בקרבכם, הון רוח בדמיונותיכם בדיתם אשר אליו תשתוקקו. ותקותכם המסותרה בהבל זה תשביעו, ככל

[15] השמים כסאי.

המשוגעים אשר בהעדרת הוריהם יהזיו, ואת העץ יחבקו לאמר, אבי אתה, ואת האבן את ילידתני.

כל העולמות משכן ד', וצאצאיהם מזמרי א־ל הם. אין רגע אשר ישקוטו ואין תנועה אשר יזניחו, בכולם את תהלות ד' יתנו. זה בכוחו וזה בקולו, זה בגדלותו, וזה בקטנותו, זה באורו וזה בפעולתו. אין עלה מתנענע לפי תומה ואין רוח מזמזם לפי רוחו שלא ישמע מהם תרועת מלך, ד' הוא הכל וברצונו מושל בכל, יראו את ד' והודו לשמו.

ומעתה ישראל אשרנו ומה טוב חלקנו. בהם, רק הארת ד' מרחוק מופיע, ועלינו ובקרבנו ישראל, המלך בכבודו יושב, ישראל הם מרגלי כסא הכבוד. לא במרום בשורשם לבד, כי כבודו ית' מלא כל העולמות, אף עולם הזה, ובכל מלואיהם אף בתחתית עולמנו, אנחנו ישראל רגלי הכסא, ועלינו היושב תהלות ישראל שוכן.

ומה תשתאה ע"ז איש הישראלי. אמור נא למה זה הרבה פעמים תדכה ותשוח עליך נפשך, תרעד ותהי' בעיניך כגרוע מכל הגרועים, אשר כל דרכם שנאוי ומתועב בעיניך ותקוץ אף את ריחם. למה יש אשר גם קשה לך לחזק עצמך ומרה תימר. לאמר מי יודע אם עוד תוחלת לנפשי ותקוה ליחידתי. ומה כל הרעדה הזאת אם לא מרעידת נושאי הכסא כבוד המתבטלים באפיסתם נגד זוהר אור קדשו. ומאין הם לפעמים דברי השוכן בשמי מרום אשר מפיך נלהבים. ומי ילחש לך פעם סוד גם ממחשבות קדשו, אם לא השוכן עליך.

ומעתה דום עולם והמתן בשירתך, המלך הגדול והקדוש גם עליכם, מעלי ימלוך. החרישו עד אשר אש אלוקים ממני תזרום, ואת כלכם תלהט, וקול ממני יצא ויהי' בכם לקול ד'. ובלהב נעלה בשירת ד', ונרוממה שמו יחדיו.

ואתם אוה"ע, מה לכם כי תדכאו אותי ותלחצו את נפשי לאמר, אי' אלוקיכם השוכן עליכם אשר משאתו יפחדו העולם ומלואו, למה לא ראינוהו, אף את שמו אשר עליכם לא הכרנו ונראהו.

דעו נא כי זה כמה אשר קול דודי דופק, פתחו נא לי בני את לבבכם והכניסוני. שאו נא שערי עצמותיכם והצפינוני, כי אויבי אורבים לי בכל פנה, את מקום קדשי שרפו, ואת עירי חרשו, ועוד לא יניחוני, את כל קדשי ידכאו וכל אשר לי בלי הרף ירדופו. ומן אז אנו סתר למו, וכל עצמינו מבצר לשם קדשו. את גופנו ניתן למרמס וכל עצמותנו באבק יעלה, ואת שם קדשו בקרבנו נסתיר ואל תורתו שום רע לא יגיע.

את תשתוללו משטינינו ולא תהוללו אויבי אלקינו, כי קדוש אוהבנו אתנו כמאז. וכמו מלפנים גם עתה חיבוקי דודנו בנו עוברות, אבל רק בסתרנו, ולפעמים אך בסתרי סתרינו

עד שגם אנו רק בבואותיו מרגישים. בית ד' ומבצרי א־ל אנו, גם פנינו השחרנו לשם ד' אלקינו, וכל עצמותינו מלאו נקלה לשם קדשנו. והאם תשערו אתם את תענוגנו זה, והאם דישון נפש כזה ידעתם, מוכה אני בצדי, לפניך ד', מתבזה אני בפני, לפניך אבי וקדושי. מורדף, ומטולטל, וממורט, הכל לשם קדושי, אלקי, אב ואוהב ישראל, אתה הוא כל הוני וקדושתך כל אשרי ומאודי.

פרק לה

ב"ה

מחלת אבני המרה שבני הרב שליט"א סבל כמה שנים לפני כן, התגברה בשלהי דשנת תרצ"ה. בכל החגים אחר כך לא עזב כמעט, את המטה, וביי"ד כסליו נאלצנו להובילו עם העזרה המהירה לבית החולים. מצב המחלה הלך וקשה מיום ליום, עד שביום י"ב לחודש טבת הוכרחנו לנתח אותו. הנתוח הי', אמנם, קשה מאד, אבל אחרי איזה ימים הוטב לו וקוינו שבעזרת השי"ת יבריא בקרוב. אולם בכ"א בו המצב שוב הורע, הדם זב ממקום הפצע ואי אפשר הי' לעצרו, הסכנה היתה גדולה. אחרי התאמצות גדולה עלה ב"ה בידי הרופאים לעצור את הדם ושוב הוטב מעט. אבל אחרי ימים מעטים חזר שטף הדם והרופאים התיאשו ממנו לגמרי. תארו הי' רע מאד והדם הרב שקבל מאנשים שונים הקיא.

הרופאים אמרו שהשעות מנויות ח"ו. וברוך הוא וברוך שמו יתי' שבכ"ח טבת הוטב לו. ושוב נתדבקו בו מחלות כבדות שונות, כגון; דלקת הריאה וצרבת הדם (סקשעפ). ודי' ברוב כחו וחסדו הבריא אותו שלא כדרך הטבע מכל המחלות האלה. וכולם, אפילו האינם מאמינים ראו את גדלות הבורא, האמינו בו ושבחו לשמו.

וכדי להודות ולהלל עכ"פ מעט אותו יתי על רב טובו אשר הפליא לעשות עמנו, רשמתי את מאמר הנוכחי. ולא לסלסל במליצות תארתי את צרותינו אז, רק כ"כ צרותינו היו מרובות וגדולות עד שכממשיות היו לעיני, ואת ממשיותן אשר היו לנגד עיני תארתי בזה. וגם את השם, יל"ד, אשר אני קורא את בני שיחי' בזה איזה פעמים, מפני שמגודל מרירתנו ורחמנותנו עליו אז, כן קראנוהו. גם כל המאמרים בקונטרס הזה אשר יש בהם דברים שנראים כמליצות, רק את הרגשיותי הבולטות אני מתאר ולא לסלסל במליצות.

א. אשא לבי אל השמים ואת תפלתי אל אלקי ארנן. אנא ד' במה ארומם את כבודך, ואחת מן רבוי רבבות, על כל הטוב אשר גמלתנו, את תודתי. ביום אף בלילה, בכל עת

ועונה נפשי הומה בי, ולשיר לך על חסדיך שחנם גמלת לנו ממני תדרוש. אבל תפחד מול כבודך הגה להוציא.
אנא ד' קבל נא, את תשוקתי להודות לך, כשירי נביאיך. ותערב לפניך דופקי לבי הכוסף, כבמקדש, צלצלי לויך.
עלי אלקים לרקד בשווקים וברחובות, בעמקי הימים, ובשיא העבים, אף בשאול ובין הככבים. לשיר ולהכריז, ברכו כלכם את ד' ואתנו יחד נרוממה את שם קדשו. אין לך ראשית ולא אחרית, אף חסדיך וטובותיך לנו, בלא גבול ובלי תכלית. ולמה זה לא אזכה למצער להוציא את געשי לבי בשירה, ואת להבי נפשי אליך בזמרה. מראות השמים אשר נביאי קודש ראו, מאתנו נסתרות, ומה גדל הכאב כאשר גם נפשנו ונשמתנו מאתנו נסגרות. כהמון מלאכים במקהלת שירתם נפשנו תרעש, ואנחנו כחרשים בל נשמע. ונעים זמירות ישראל חבצלת השרון, בקרבנו זומרה, ואנו כשוטים בל נדע.
כופל ומתפלל אני, אנא ד' קבל נא את תשוקתי להודות לך כשירי נביאיך. ותערב לפניך דופקי לבי הכוסף, כבמקדש, צלצלי לויך.
חבל שבט בידיך, על חטאותינו ליסרנו. וכל שבט נעים בימין חסדך להטיבנו. אין שום עצם זולת עצמותך, ואין מציאות זולת רצונך. ברוגזך, כל העולם מתקצף להשמידנו, ובחסדך אף השאול ילבבנו. אשרי האיש אשר את יד ד' בכל יראה. ואת חצי ש־ד־י מרחוק יכיר. מאולתו ישוב ואת פניו בקרקע יטוח. יבכה ויצעק, אנא ד' חטאתי עויתי ופשעתי, אנא ד' בקדושת רצונך לא אוסיף למרוד, ואת כל חיי לך אשעבד. הושיעני ד' ובכל נפשי אעבדך. חזקני, ובמחשבותי, דיבורי ומעשי, בדקדוק מצותיך אזהר. חוס נא אבי ואל תסתר את פניך ממני, הבט עלי ורפאני.
וקול ברמה נשמע, תרועת מלך מכריזה ישועה, רוצה ד' מעתה את עבדו. אין כל טבע ולא צרה, לא חקה ולא מבוכה, הנואש ממחלתו ירפא אף המפרפר חיי יחיי.
כל דרי קדם ושוכני ים הקיצו, כל מלכי תבל וחורי הארץ העירו. זמרו לד' זמרו. כף תקעו כלכם, ובמחול את שם קדשו נהלל. כל נמצא, מקטן ועד גדול איש אל אחיו ישתלב, וכלנו יחד העולם וצאצאיו לפני הא־ל המושיע נרקוד ולשם קדשו נשיר. אתה הוא הכל וזולתך אין כל, אתה מושל בכל, וכל אשר נעשה, מעשה אלקינו הוא. זה אשרנו וזה חלקנו, על כל הטוב שגמלתנו ד', לשיר, ועל חסדיך הטובים, לפני כבוד מלכותך לרקד. כל עוד רוח באפנו נשיר, ועד כלנו נתפוצץ נרקד.
ב. למראה שבטך אלקים כמעט נשמתנו פרחה. כל רואינו ראש לנו הנידו, התאנחו ואמרו, הן גועו ומשני עולמיהם לנצח אבדו. יקוו למוות כי ימהר, ואת יומם כי יעירם

יאוררו. למה לא לנצח ישנו, ירקבו עד בלתי השאיר מהם שריד. כי חייהם, צרה על כל צרה, והויתם שות חמת אלקים הוא.

גלית את פניך לנו והחייתנו, להכריז חסדיך ולעבוד את עבודתך העמדתנו. יתכחשו כל רואי הכרחיות לא טובות, ויבושו הבוטחים על סדרי הטבע. אין כל טבע ולא כל צרה, לא חוקה ולא מבוכה. ד' הוא אלקים, הוא הכל וברצונו עושה את כל, מחי' מתים רופא חולים, ומנעי"ם א"ת החיי"ם. אנא ד' במה אגמלך ובמה אשיר את חסדך אחת מן רבוי רבבות. מה כחי ומה יכולתי להודות לך אין סוף ואין תכלית. אתה הוא הכל, ואיך נתעב את דברי העולם כנפי קדושתך בתועבותינו. כל הנעשה אתה העושה, ואיך נזהם את מפעלי קדושתך בזוהמותנו. בכל, חפצנו לעבדך והיא קרבנותינו. אף דבורינו ומחשבותינו באמת ובאמונה יקדישוך, והם יכולת הבעת תודותנו.

רחם נא ד' קשרנו בטוב חפצנו זה לעולם, ועזרנו לבצע את קדושת תשוקתנו, לנצח.

שואה ובעתה, למה פניכן כך זעומות, דמות איום מרעיד כזה מי צר לכן, להמג כל לב בהבטתכן ולהמס כל עצם בזועמתכן, אם לא שהבלתי בעל גבול, את זעמו, הרבה מגבולות האיש, עליכן צר.

רחם נא ד' ומעתה בימין חסדך הדרך אותי, ובהן אל תוסף להציקני. געו נא בהן, ואף בדמיוני אל יפחידוני, כי מאד ירא אני אותן. לבי בי יתכווץ עד בלתי נשוא, ולזכרן, על בשרי עורי צפד. כשאגת חיתו טרף באזני טרפן בעת אשר את דמו תשתינה ואת לבו תכרסמנה, כן הד המית שלוחי זעמך, עוד את אזני יצרם ואת נפשי יקרע. מה איום הוא השאול גם אחר שנמלטים ממנו.

הוי לילות מרגיזים, לילות מחרידים. בכל חיי תרעדנה עצמותי מזכרונכם, וכל עוד בי נשמתי את א־לי צורי ומצילי אודה, אשר בטובו הגדול משניכם אותנו הציל, וברוב רחמנותו, מפחד צלכם, לבי לרסיסים לא נתן להתפקע.

כמעט את הפנסים בבית החולים כבר כבו, ואת הנשארים כהו. אופל ודומי מעציבה התפשטו בחדר המכבידים את הכל, את הלב את המוח אף כל הגוף מכבידים. אין כל רגש ולא כל מחשבה מתרחשים, רק אופל ועצב.

ומה אני יושב בזה, האם כחי נחושה, אחר יום נורא כזה לעור הלילה, כמה פעמים מעי היום כמעט נהפכו. והאם לא יד ד' היא אשר אלצה את לבי לבל יחדל מעבודתו בשעה שעמדו הרופאים ועוזריהם להשיב את נפש בני אליו, בהתעלפו אחר נתוח הקשה בכ"כ הרבה עבודה ובקושי כ"כ גדול. חלחלה את כל עצמותי כמעט פוררה ואיך אשב. אבל עתה, אין לי עולם, אף את עצמי לא אדע ולא ארגיש. כל המקום וכל ישותי למחשבה

ולתשוקה אחת נהפכו. בני יחידי, ויחידתי, המסוכן, הנשפט, המתאבק, העומד על חוד שפת הים, ומתנענע בין העולם ובין התהום.
יושב אני על שפת מטתו, חרד ורועד, לבי מוסיף להתכווץ ובגרוני כמין חניקה. הוי בני, עתה אני מביט בפניך, ועוד מקשיב איזה רחש קל משפתיך החוורות והעיפות, ומי יודע למחרתים מה יהי', אף עם יום המחרת איננו בטוח.
מגרש אני את המחשבות האיומות והמחרידות ומגער בי לאמר, אמונה, בטחון, ומחזק את כל עצמי ואת בטחוני בד'. כל עוד לא עבר הכל, צריכים להתאמץ בתפילה ולזעק לאב הרחמן, מתאמץ אני ובגוף רועד הנני מתפלל לד'.
רבש"ע רחום וחנון. מילדותי ועד עתה מלא יסורים הנני. עוד ילד רך הייתי, ואו[י]בי, דאגותי, וצרותי, כבר שברו את כחי ורוחי. פעוט עוד הייתי כשנתיתמתי, את אבי הצדיק כמעט שלא הכרתי, לא זכיתי שאבי איש אלקים הקדוש יגדלני. רבש"ע בכל זאת אין לי שום טענת ותרעומות עליך ח"ו, צדיק אתה בכל מעשיך ולולי ימין חסדך בכל מצוקותי, כי אז אבדתי בעניי. אנא ד' בכל צרותי אתה מושיע לי וגם עתה בזכות שמך הגדול ובזכות אבותי הקדושים רחם נא עלי.
רחם נא ד' על נפש נלקאה ואל תוסיף לשבר את לבבנו הנשברים, חוס נא אב הרחמן ורפא את בננו. רחם נא ותן לנו מתנה יקרה זו, יחידנו לשד נשמתנו. והנני מתעשת ואומר, הרק בשביל טובתנו, מפני שהוא לשד נשמתנו אני רוצה ומתפלל שיתרפא, לא. בעיקר צערו, צער הילד הוא המציק לי. רבש"ע הבט נא בשכיבתו האיומה, בתארו המר ורחם על נפש זו הנמצאת בצרה וצוקה כ"כ גדולה. ואני מוסיף להתפלל ולשפוך את נפשי לד'. רוצה אני להתאמץ יותר ולהתפלל תפילה חזקה שארגיש בה, כי שמע ד' בקולי וכבר נושעתי, כמו שכבר בצרה אחרת הרגשתי כזאת, ולא אוכל. לבי כמו נסתם מלהתפלל תפילה חזקה. רבש"ע הוריני איך להתפלל שתהא ישועתי בטוחה, כל עוד הוא נושם, רחם נא ד' שאוכל להתפלל תפילה אמיתית, חזקה ובטוחה לפניך.
סמר בשרי וזיעה תכסני, רוצה אני לקרוע את בשרי מעלי, מי יודע אם גם מחר יהי' מה לקוות ועל מה להתפלל, עתה אני עוד מקוה אבל תפילתי כאילו נסתמה. רצתי ולזעק לפני שער המלך אצתי, והנה את השער סגרו, ועוד לקחוני ואל השאול השליכוני. והוא השאול, את לועו סגר אלי והכל נסתם. שתם תפילתי, ומי יודע אם לא יעבור הזמן ח"ו. אני מביט בהילד, המתנענע הוא או ח"ו מפרפר. מצבו הרע ונשימתו הוכבדה, הנני רועד ומתפלץ כלי. לבי, כאילו איזה יד אוחזת אותו ללוחצו בלא רחמנות. עוד תוסיף היד ללוחצו מעט ואיננו.

אני מרגיש כי כח אחר כח, עוזב אותי, וכל ישותי חודלת מלהיות. כאילו נשמט אני כלי הלאה מגבולות האיש השגותיו ועולמו בכלל. את אשר אני עוד מכיר, לא כהכרת האיש הכרתי, ואשר לא יכול האיש להכיר אני מכיר.

והנה סער מתחולל, ירי, וכגשם זועף חצי חמה עלינו זורמים, אין נסתר מהם. האם את כל אשפתו אף אלקים עלי ירוק, למה רק אותנו שמו למטרתם. ומכל עבר וצד חצי הזעם אלינו סרים ואלינו קולעים. שאון, בעתה ורמיסה. וכנפצע אנוש על שדה קרב כל גופי מתכווץ שוכב ומתצמצם כלו.

שוב רוצה אני לחזק אותי ואת בטחוני, ברור לי שהא־ל הגדול הבלתי בעל גבול, הוא ורק הוא יכול גם עתה משיא צרותי החזקים והמרים כ״כ, להושיענו. אבל אין בי אנכיות אשר תקום, ולא רוח אשר יתחזק. הכל נשבר אף חרסי עצמותי כבר לרסיסים נתרוצצו. ותמונות בולטות כ״כ זוועות וכ״כ איומות של העתיד המחריד שלנו חי״ו, לעיני כמו מעצמן מצטיירות. השבת איך יראה, הפסח, וכל החיים חיים של צרה ורוגז, חיים ההם למה לי.

מנדר אני נדרים, ולמה רק נדרי כסף. מנדר אני נדרי עצמי, זאת לתקן ובזה להיטיב אותי. ג. אין קדוש כד׳ ואין רחום כאלוקינו. כל יושבי חלד, את פסלי עצמכם לפני הוד קדושתו שברו, ואת צלמי תאותכם אל תפארת מלכותו שעבדו. בקשו אותו, ואז את פניו לכם יאיר, ללכת בדרכיו קבלו ע״ע, ואת דרכיכם יצליח.

רם ונשא, משמי השמים אל השאול הבטת, ואותי בתחתיתו, כמוש בעוני ראית. שוכן עד, מן היכליך, תפארת עוז וחדוה, אל נרמס נתעב ירדת ואותי להקים בעוד מועד מיהרת. את רצונך הטוב להושיעני, מרחוק הראתני, ובו את רוחי בי תשיבני. פתאום רואה אני אותי יושב בשלש סעודות (בסעודה השלישית בשבת) ובני על ידי. נרעשתי ונזדעזעתי. באופל, שואה, ורציצה כזו, כשאני עם כל עולמי באש ותמרות עשן מתאבכים, דמיון נהדר כזה, אשר אף לקוות לו הי׳ קשה לי, לא מעצמי דמיתי. ולא כרצוני ציור נושע בטוח ושמח כזה ציירתי. רק אתה ד׳ ברוב רחמיך על אומלל מרוסק חמלת, ועל מדוכה ומוכתש רחמת וקו מן אור ישועתי לעיני הזרחת.

נרעשתי וכמעט נדהמתי. בדמיוני רוצה אני את יד בני להחזיק ולנשק, וסולד ממנה לאמר, הלא בד׳ הא־ל המושיע עלי לשמוח, לכרוע ובכל קומתי אליו להשתחוות, לשבח לפאר לרומם על הטוב למעלה מעל לגבול אשר גמלנו.

אנא ד׳, אין סוף אתה וכחך בלתי בעל גבול. הנפת ידך החזקה אין בנו כח לישא, אף בהשלכתך הטובה, אשר מן השאול אל העדן השלכתני, כמעט כלותנו. לעיני, הילד

המסוכן המרחיף בין ארץ ושמים, ובחזיוני, הבריא היושב על ידי בשלש סעודות כאיש לא ידע חולי. לשיר לדי נתלהבתי, ונשגבה ממני. וכים גועש בקרבי, אשר גליו את כל עצמי אליו זורקים, לשם קדשו, לרנן, ולהוד תפארתו לפאר, ולא אדע מלה. אשר את שאון המיתי תכיל. הטבת את חסדך הגדולה מאתנו, ואין ביכולתי אף בתודה גמלך. וישועתך רחבה מני השגותינו ואיך נשיג לך במה להודות.

יסר אותי ד' ואוסר, וגופניות אנכיותי אז כמעט ביטל וחסר. גם הרגשותי גם תודתי אז כמעט הלאה מגבולות האיש היו, הודעתי לד' תודה אשר עתה גם אני לא אדעה, נשמת שירה לאדון הנשמות שרתי, אשר דבורי לא יכילוה אף מחשבתי עתה לא תשיגוה.

ד. ארוממך ד' אבי ומלכי על כל מעשיך אשר עשית עמנו ומרכבה להתגלות הוד מלכותך בחרתנו. יסרתנו צרפתנו זככתנו, ואמונת יכולתך חזקת גם בלב זולתנו. יכירו ויראו כלם כי אין כאלקינו אין כבוראנו מי כמנהיגנו ורק הוא מושיענו.

ככדור משחק בידי שריך, עשיתנו. שר העדן כי יקבלנו, הרווחנו ואמרנו נושענו, הוטב לילד וגופו התחזק, שמחו כלם, וזה לזה טוב בשרו, שלנו הוא כי הבריא. אמרו. ופתאום לידי שר הפחת אותנו השליך, ושוב בצרה עוד מחרידה מן הקודמת היינו. דם נפשו זב בלי מעצור, לא הועילו תרופות הכי עצימות וכל התאמצות המומחים וחכמותיהם לאל היו, לאפס ותוהו נחשבו. ויאמרו נואש אף תקוה קלה לנפש האומללה אשר בדמה תזוב, ח"ו נעדרה, כל תקותנו לריק היתה ועבודתנו להבל. אחד הרופאים כבר מיאן לנו להשיב על שאלתנו, שלום מחמדנו ילד המעונה. והשני על פצעי משפחתי ריחם, ואותי להתאמץ זירז, למען שמור אותם משגעון, בעת אשר ח"ו יקפד חוט חיינו. מה רב כחך ד' כי החזקתני ולשמע זאת לא כבה נרי. צעקו אהובים בחוץ גם בכו מן קול צוחה, כי ח"ו כבר גברו העליונים. פרועה וצרה, מהומה ומבוסה. גופינו כבר לאל היו, ורק רוחות מרות מאתנו נשאר, רוחות מרות וחשכות, אנה ואנה נסחבות ובדם צרותיהן מתבוססות. אין כמוך ד' ואין כרחמנותך. את בכיותנו אף דמנו אשר כמים נשפך, עם בכיות ותפילות אהובינו ורחמונינו, במרום שמעת, את הגזר דין קרעת, אף הוילון אשר בין מפתחי לבבי לבין שערי שמיך קרעת. אופל לבבי באור השחקים הבריק, וכי מושיעני הרגשתי, ונזדעזעתי. היא התפילה אשר אליי קויתי. ברוך אתה א־ל המרחם כי תושיעני. אשרי המקוה לך ואת נפשו לך בתפילה ישפוך.

גדול אתה אלקי ואת גדולתך אין לחקור. קטנים אנחנו ואף אפיסת קטננו נגדך, רק לפעמים לנו נגלה. דל כחי, ואף בעת אשר את ישועתנו, בלבי הזרחת, קצרה רוחי על עמידתי להתחזק. גלי הזעם שוב שטפוני והרי מצוקה בכובדם רמסוני. הרופאים

אומרים שהשעות מנויות, ואיך אבטח בקשב לבי כי לא הטעני. ואם דיבור הילד אשר רק כיונה יהגה, כבר קשה לשמוע, מי יערוב ללבי כי לא שגא.
בורא יש מאין. ומאפס, המון עולמות ובריות אין חקר עשית. כמו אחת לכמה שנים כן גם עתה את השמים פתחת, ובגודל תפארתך אף זרוע כחך על כסא מלכותך נגלית. בכל בדאיות העולם בעטת ואת טעותם פצצת, לאמר, כל יושבי הרים ושוכני עמקים ראו כי רק אני הוא ומבלעדי אין כח ולא הנהגה, לא טבע ולא הכרח, הטוב אשר אליו תקוו, בלעדי אין תקוה, ואת הרע אשר תראו, בלעדי אין יראה. כל נמצא רק את מצואתו מגלה, וכל אשר יעשו מלאכי שמים בשמים ועד זוחלי האדמה בבטן האדמה, אני העושה. ברוך הוא וברוך שמו ית', אשר למעלה מהטבע ולמעלה מכל השגה אנושיות את בננו החי' אף הבריא.
ביום אף בלילה בכל עת ועונה נפשי הומה בי, ולשיר את חסדיך חנם לנו, ממני תדרוש, אבל תפחד מול כבודך הגה להוציא. אנא ד' זולת נפשי מאומה אין לי, ואותה אני מבקש להגיש מנחה לכבוד קדושתך, אל תבישני אבי ומלכי מלקבלה. א־ל טוב וסלח הושיעני שבכל חיי, כל מחשבותי מעשי אף נשימת אפי לכבוד מלכותך תהיינה. העבר נא את מניעותי מבית ומבחוץ והושיעה את ישראל ואותנו בניך בגוף רוח ונפש וקרבנו להשתעבד לך ולעבדך בשמחה בכל פרטיות עצמותינו באמת.
ועתה אני יושב ודומם. גדול הכאב עד בלתי עמוד, והשברון עד בלתי נשוא. כי אחר שזכינו בחסד חנם מד' יתי לבן יקיר ונחמד כזה. איש אמת מופלג בתורה, חכם וישר, עדין במזגו, וזך במדותיו התרומיות עד מאוד, ואשר הי' קשור בנפשי ויחידתי, עד למסור את כל נפשו בשבילי. ואחר שזכינו שיראה ד' בתלאותינו ועמלנו העצומים וישיב לנו את מתנתו הנחמדה והיקרה הזאת וירפאהו ממחלתו המסוכנת, הנ"ל. נגזר עלי ממרום דין קשה, דין מר ונמרר כזה, לשוב ולקחתו מאתי בשנת ת"ש במלחמה. כי ביום י"ב תשרי נפצע קשה בעמדו אצלי, ובט"ז בו יום ב' דסוכות יצאה נשמתו הקדושה והטהורה בקדושה ובטהרה. ועמו גם זוגתו כלתי הצדיקת והצנועה מרת גיטל ז"ל בת מחו' הרב הצדיק ובנשי"ק מוה"ר ר' שלמה חיים שליט"א מבאליכאוו ביום י"ג שבו.
גם כל תקות עצמי ונפשי אשר בהם, בזה ובבא, נגדע. וגם העתיד שלי ע"י שיתגדלו ויתרוממו הם בגופם נפשם ורוחם, נהרס. גדול השברון עד בלתי נשוא, ורק אתה ד' ברוב נפלאותיך תעמדני ותחזקני.
לך ד' החסד ולי בושת הפנים, כי עונותי גרמו כל אלה. אב הרחמן יודע אתה את לב האב על בנו רחימו. ומי כמוך מכיר בשבירת לבי וברציצת כל עצמי. עם כל זה הנני מתחזק

להודות לך על רב חסדך שזיכיתני באוצר נחמד כזה. אף הוספת לו קרוב לארבע שנים, מן מחלתו עד פטירתו. משבח ומפאר אני את כבוד קדושתך בעד האוצר הנחמד הזה שזיכיתני בו א"ל שנים. ומה טוב הי' לי אז, אור השמש הי' חשוך לעיני לערך הבטה אחת בזוהר פניו הזכים והמאירים.

אנא ד' רחם נא עלי יהודי כ"כ אומלל כמוני. חוס נא אבי ומלכי והקשב לתחינת לבבי המתמוגג מרוב געגועים צער ויגון.

הנה כל הזמן שזכיתי במתנתך הטובה בן יחידי, בכל מאמצי כחי השגחתי עליו. ובכל לבי ונפשי, בעזרתך, שמרתיו. וכל חיי היו אצלי כאין בשביל חייו. ועתה בעתונו פלצות לאמור, איפה הוא הבן יקיר, ובמה אשמור אותו עתה. הלא גם בעד גופו העדין והזך הייתי מוכן למסור כל עצמי, ואיו. ואיך הוא עתה. מאוד תרעד נפשי ותהמה, מה לעשות עתה בשביל היקר לי מכל עצמי, שלא יאונה לו כל רע ח"ו, אף לא ידאג ולא יפחד ח"ו. דלפה נפשי ונלאה מחפוש דעה, מה לי לעשות וטוב לו.

שומר ישראל שמור נא את בננו אייזיק בן ציון וכלתנו גיטל אשר לקחתם ממני אליך. תהי נא צדקתם תמיד לפניך ותהיינה נא לרצון לפניך תורתי ותפילתי בעדו ובעד זוגתו כלתי. קרב נא אותם אליך ד'. ענגם והטיבם אדון הטוב ומטיב. העלה נא אותם בכל פעם יותר ויותר מכפי צדקתם וחסידתם, ויתר מכפי תורתי ותפילתי בעדם. צרור נא בצרור החיים את נשמותיהם, אתה ד' נחלתם וינוחו בשלום על משכבם.

רבש"ע אמור נא די לצרותינו הגדולות עד מאד, יכפרו נא נפשות היקרות הנפטרות, עם כל תלאותינו וסבלותינו של המתים והחיים על כל חטאתינו.

רחם נא ד' מעתה על כל ישראל בכלל ובפרט, בחסדים טובים תיכף ומיד, ונהי' נא גם אנו גם צאצאי עם כל הנלוים אלינו וכל ישראל בכלל הרחמים והחסד. וזכנו נא תיכף ומיד לגאולה שלימה, ולתחית המתים, ולישועה אמיתית בגופנית ורוחנית, אמן.